הלכה · משנה תורה · מפרשים · הר המוריה · ספר עבודה

הר המוריה על משנה תורה, הלכות עבודת יום הכפורים

רבי מאיר יונה ברנצקי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הר המוריה על משנה תורה, הלכות עבודת יום הכפורים

רבי מאיר יונה ברנצקי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הר-המוריה-על-משנה-תורה-הלכות-עבודת-יום-הכפורים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 4
הלכה ג 5
הלכה ד 7
הלכה ה 7
הלכה ו 7
הלכה ז 8
הלכה ח 8
פרק ב 9
הלכה א 9
הלכה ב 9
הלכה ג 12
הלכה ד 12
הלכה ה 13
הלכה ז 15
פרק ג 15
הלכה א 15
הלכה ב 15
הלכה ג 16
הלכה ד 17
הלכה ה 19
הלכה ו 21
הלכה ז 21
הלכה ח 22
הלכה ט 22
הלכה י 22
הלכה יא 23
פרק ד 24
הלכה א 24
הלכה ב 27
פרק ה 34
הלכה א 34
הלכה ב 34
הלכה ג 37
הלכה ד 38
הלכה ה 41
הלכה ו 41
הלכה ז 41
הלכה ח 41
הלכה ט 41
הלכה י 41
הלכה יא 42
הלכה יב 42
הלכה יג 42
הלכה יד 42
הלכה טו 43
הלכה טז 43
הלכה יז 43
הלכה יח 44
הלכה יט 44
הלכה כ 44
הלכה כא 44
הלכה כב 44
הלכה כג 44
הלכה כד 44
הלכה כה 44
הלכה כו 45
הלכה כז 45
הלכה כח 45

פרק א

הלכה א

תמיד של שחר וכו'. במדבר כ"ט י"א יומא ל"א ב' ע' א'.

פר ואיל וכו'. שם במדבר כ"ט ושם ביומא ע' א'.

נאכל לערב. מנחות צ"ט ב'.

ושניהם משל וכו'. עיין שבועות י"ד א' יומא נ"א ב' ותו"כ אחרי פ"א פרשה ב' דדווקא משלו ולא משל צבור ולא מאחיו הכהנים וכ"ה כוונת רבינו דכתב דווקא משלו ומדלא כתב בשום מקום דכשר משל זולתו ממילא מובן דאינו כשר רק משלו ולא ידעתי מה תמיהתו של בעל המל"מ וע"ע בתו"כ שם פ"ב.

בחומש הפקודים וכו'. עיין תו"כ שם ועיין מש"כ לעיל פ"י מהל' תמידין ומוספין ה"א ועי' לח"מ שכתב דיש להגיה הוא האיל יעו"ש ולא ידעתי כוונתו דשיעור דברי רבינו הוא כך ועוד מקריבין איל של צבור האמור בתורת כהנים הוא האיל הנאמר בחומש הפקודים ופשוט.

הלכה ב

אלא כ"ג וכו'. יומא ל"ב ב' ע"ג א' הוריות י"ב ב' חולין כ"ט ב'.

המרובה בבגדים. יומא ע"ג א' הוריות שם י"ב ב' תו"כ אחרי פ"ח וכן הוא פשוט דבבית שני היה נעשית עבודת יוה"כ ואז לא היה משוח בשמן המשחה כי מימות יאשיה ואילך נגנז שמן המשחה כמו דאיתא לעיל פ"א מהל' כלי המקדש ה"ח.

היתה שבת וכו'. אף שלא מצאתי מקום מפורש לזה וכן מרן לא הערה מקורו מ"מ מילתא דמסתברא הוא דהוי כמו תמידין אף דאינן חובת היום מ"מ אינן כשרין אלא בכה"ג והוי כמו דומיא דשבת כ"ד א' יום הוא שנתחייב בד' תפלות יעו"ש.

שאר העבודות וכו'. יומא ל"א ב' ע' א' יעו"ש.

נשוי כו'. יומא ב' א' ובתו"כ אחרי פ"ח ועיין מרן מש"כ בשם הריטב"א דמדאורייתא אין חובה בכה"ג אלא בעבודת היום ממש אבל תמידין ועבודות של כל יום כשרות בכהן הדיוט אלא דמצוה בכה"ג יעו"ש ועי' לח"מ מש"כ בזה. והנה מדבריו מבואר דהברייתא דנקט וכל עבודות יו"כ אינן כשרות אלא בו לא קאי רק אעבודת היום יעו"ש וא"כ יש לכאורה לעיין מאי הא דקאמר ביומא ל"ב ב' ובחולין כ"ט ב' א"כ הו"ל עבודה באחר ותניא כל עבודות יוה"כ אינן כשרות אלא בו יעו"ש ומאי קושיא דהתם בעבודת יוה"כ קאמר יעו"ש והנה בהא י"ל דעיקר הקושיא דע"כ בשחיטת פרו ג"כ היה המירוק באחר וכן בשחיטת השעיר ובכל חובת היום וע"כ שפיר מקשה. וכן מצאתי בעזר ה' בספר שיח

יצחק בשם המאירי יעו"ש נ"ו ב'. אבל באמת עיי"ש בתוס' ד"ה א"כ הו"ל וכו' שכתב דמ"מ מדרבנן פסול כל עבודת היום יעו"ש וא"כ י"ל דהברייתא ההיא מיתנייא לדינא דמדרבנן מיהת כל עבודת יוה"כ אף שאינן מעבודת היום מ"מ פסולות בכהן הדיוט וא"כ מיושב קושיית הלח"מ בפשיטות וע"ע תוס' בחולין שם יעו"ש. שוב בא לידי חדושי הריטב"א על יומא ומצאתי בעזה"י שהוא בעצמו כ"כ שם דף ל"ב ע"ב ד"ה א"כ עיי"ש.

והנה בהא דתרומת הדשן ביוה"כ אם היה כשר בכהן הדיוט או לא עיין מש"כ מרן בזה בשם המאור והמלחמות יעו"ש עיין בזה בתוס' יומא כ' ב' בד"ה משום חולשא וכו' ועיי"ש בתוס' ישנים ושם ל"ב ב' בתוס' ישנים ועיין בתוס' זבחים פ"ו ב' ד"ה משום וכו' וע"ע בתוס' יו"ט רפ"ב דיומא.

הלכה ג

קודם ליוה"כ וכו'. ריש יומא ועי' תו"כ סוף פרשת צו במכילתא דמלואים יעו"ש.

מאשתי כל וכו'. שם ו' א'.

ונמצא טמא וכו'. בש"ס שם אמרינן כמאן כר' עקיבא דאמר נדה מטמאה את בועלה דאי רבנן הא אמרי אין נדה מטמאה את בועלה א"ל רב חסדא אפי' תימא רבנן ע"כ לא פליגי רבנן עליה דר"ע אלא באחר אחר אבל בחד אחר מודו ליה יעו"ש ועיין תוס' נדה ט"ו א' ד"ה אמר וכו' כתב וז"ל וא"ת אמאי קאמר שמא תמצא אשתו ספק נדה לימא ודאי נדה אם תבדוק שיעור ווסת סמוך לטבילה וי"ל דהא לא שכיחא עכ"ל והתוס' ישנים ביומא שם כתבו דלרבותא נקטיה לאשמעינן דבחד אחר מודו ליה אבל באמת הו"מ למינקט באותיום ובירושלמי דיומא פ"ק ה"א איתא וז"ל פירש בן בתירה שמא יבא על אשתו נדה וידחה כל שבעה וישראל חשודין על הנדות כיי דתנינן תמן היה משמש עם הטהורה אמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב שיציאתו הנייה לו כביאתו עכ"ל והנה לדעת הירושלמי מבואר דחיישינן שמא תפרוס נדה באמצע הביאה ולפי זה לא הוי כסברת התוס' דנדה אך מוכרחין אנו לומר כסברת התוס' ישנים דיומא אך התוס' דידן דנדה יש לומר דסביר להו דבאמת פליגי הש"ס דידן עם ש"ס ירושלמי בזה ולכן לא בחר ש"ס דידן בסברת הירושלמי והנה רבינו יש לומר דסבירא ליה כש"ס דירושלמי אבל באמת אין זה מוכרח והתימה על הרש"א בחידושי הלכות שהקשה קושיית התוס' ונשאר בקושיא והתימה שלא נזכר מר בדברי התוס' שוב ראיתי בספר שיח יצחק ובספר יד דוד שכתב מענין שכתבתי ומבואר מדברי יד דוד דיש לומר דהתוס' סבירי להו דדוקא באותיום לא שכיח שתבדוק אז אבל באמצע הבעילה שכיח והא דנקט הש"ס טעמיה ולא טעם דהירושלמי משום רבותא נקטיה יעו"ש ויש לעיין קצת דאם כן למה ליה לחדש

סברא דלא שכיח הוי ליה לנקוט טעמא דרבותא וכמש"כ התוס' ישנים. ועיי"ש בתוס' ישנים שכתב נמי תירוץ דהתוס' דנדה יעו"ש.

ומתקינין לו וכו'. ריש יומא.

אחר שהקריב וכו'. עיי"ש י"ב א' ב' ומלישנא דרבינו משמע דקאי אפילו הקריב את פרו של עצמו מ"מ שוב נכנס כה"ג אחר וגומר שאר הקרבנות ומתחיל ממקום שפסק הראשון וכן מוכח מהא דאיתא לקמן פ"ה הי"ג יעו"ש היטב ועי' לח"מ מש"כ בזה ועיין לעיל פ"ח מהל' כלי המקדש ה"ב מש"כ בזה.

[**ואם** לא הקריב עדיין הכהן הראשון את הפר לא ביאר רבינו כלל משל מי הוא בא מן הראשון או מן זה המשמש עתה תחתיו. ובתוס' ישנים יומא שם נסתפק הריב"א בזה וז"ל ואומר ריב"א דמ"מ הפר הוי משל כהן שעבר שהיה קבוע בכל יום והביא ראיה מן הירושלמי וכו' עיי"ש ובתוס' ישנים רצו לדחות ראייתו וחתרו למצא מקומות אחרים להביא ראיה לדבריו עיי"ש היטב בד"ה שני וכו'. ואני תמה למה לא הביא הריב"א ז"ל ראיה לדבריו מש"ס דילן (דף מט) דאיבעיא להו שחט הפר ומת מהו שיכנס אחר בדמו מי אמרינן בפר ואפילו בדמו של פר או דילמא בפר ולא בדמו של פר עיי"ש ועד כאן לא פליגי אלא בשכבר נשחט הפר אם יש להכהן הבא תחתיו להביא פר אחר אבל אם מת קודם לכן פשיטא דלכו"ע מביא משל כה"ג שמת וא"כ מכש"כ בכהן שנטמא בוודאי שצריך להביא משל כהן הראשון ולא משל המשמש תחתיו וכ"כ בתוס' ישנים שם להדיא וצ"ע. ועי' תוס' מגילה דף ט' ע"ב ד"ה אין בין שהקשו לפי' הריב"א מהא דאמרינן בשבועות דף י"ד אשר לו ולא משל אחיו הכהנים ואדרבא דהיה לו לומר ולא מאותו המשמש תחתיו דהוי רבותא יותר וכו' עכ"ל ואפשר לומר דלהכי נקט משל אחיו הכהנים דאלו הוי נקט ולא משל כהן המשמש תחתיו הוי משמע דאפילו אם כבר שחט כה"ג שאירע בו פסול את הפר ג"כ לא יביא המשמש תחתיו פר אחר וזאת לא פסיקא ליה דדילמא בפר ולא בדמו של פר להכי נקט ולא משל אחיו הכהנים אבל משל כהן המשמש תחתיו יש חילוק בין אם שחט הראשון את הפר אם לא. וזה נראה נכון. מפי ידינ"פ הרב הגדול מו"ה צבי הירש הלוי נרו יאיר בלייווייס].

והשני עובר וכל מצות כהונה גדולה עליו. כצ"ל ועיין יומא י"ב ב' מגילה ט' ב' הוריות י"ב ב' ירושלמי יומא פ"א ה"א ומגילה פ"א ה"י ופ"ג דהוריות ה"ג יעו"ש היטב ועיין תוספתא יומא פ"א יעו"ש.

עבד עבודתו וכו'. לכאורה יש לומר דהיינו אם עבר ועבד בשמנה ככה"ג לפי שמדאורייתא ראוי להיות כה"ג ורק מפני איבה דחאוהו אבל אם עבד ככהן הדיוט פסול

דהו"ל מחוסר בגדים וכן ראיתי להקרבן העדה ביומא ובמגילה שם אבל י"ל קצת לפי מש"כ התוספות שם דכה"ג נתמנה בפה ומסתלק בפה י"ל דמדאורייתא אין נעשה כה"ג גמור ולכן אם עבד בדיעבד ככהן הדיוט כשר אך באמת זה אינו דהא מטעם דמעלין בקדש ולא מורידין א"כ מדאורייתא אינו ככהן הדיוט וק"ל ופשוט וכ"כ רש"י ביומא שם י"ב ב' בהדיא.

השני מתמנה וכו'. יומא י"ג א'.

הלכה ד

בג' להפרשתו וכו'. יומא ח' א'.

חל שבת וכו'. שם ע"ב.

או בז' וכו'. עיין לעיל פ"א מהל' תמידין ומוספין ה"ז יעו"ש היטב מש"כ שם.

הלכה ה

מרגילין אותו וכו'. יומא י"ד א'.

ומטיב את וכו'. היינו שתי נרות וכמש"כ הלח"מ עיין פ"ו מהל' תמידין ומוספין ה"ד יעו"ש.

מזקני בי"ד וכו'. יומא י"ח א'.

בשערי המזרח. בירושלמי ה"ג איתא וז"ל איכן היו מעמידים אותו מבפנים או מבחוץ אין תימר מבפנים כיי דתנינן תמן חמש טבילות היו שם באותו היום ראשונה שלא היה אדם נכנס לעזרה לעבודה אפי' טהור עד שיהא טובל וארבעה מחמת יוה"כ אין תימר מבחוץ כולהן מחמת יוהכ"פ עכ"ל ועיי"ש קרבן העדה דאם היה בפנים א"כ לא היה יתר עליו ביוה"כ רק ארבעה יעו"ש היטב ותמהתי דהא אף בעיו"כ עובד עבודה כדאיתא כל ז' הימים וכו' ועיוה"כ בכלל וא"כ אף תימא שמבחוץ היה על כרחך היה שם טבילה שהיה נכנס לעזרה לעבודה וצ"ע.

פרים ואלים וכו'. כ"ה שם ביומא במשנה ובש"ס שם מייתי ברייתא דאף השעירים היו מעמידין ורבינו פסק כתנא דמתניתין ועיי"ש בירושלמי ג"כ ב' דיעות בזה.

הלכה ו

לא היו וכו'. ביומא יח ע"א במשנה.

מניחים אותו וכו'. שם ביומא י"ט ב'.

המרגילים לש"ז וכו'. מלשון רש"י שם משמע דזה אין מאכילים אותו אפילו בשחרית עיוה"כ ועיין שו"ע או"ח סימן תר"ח סעיף ד' יעו"ש ובאחרונים. ומש"כ **כגון ביצים וכו'**. שם משמע דסלתות ואתרוג ויין ישן ואמרי לה אף בשר שמן וי"א אף יין לבן כל

אלו מרבים טומאה וגם גבינה ומי גריסין של פול ומורייס והשום והשחליים וחלוגלגות והגרגיר יעו"ש היטב ובירושלמי חשיב ג"כ קונדיטון ועדשים יעו"ש וזהו נכלל במש"כ רבינו וכיוצא בהן.

הלכה ז

מניחין אותה וכו'. יומא י"ט ב' נ"ג א' ובירושלמי שם פ"א ה"ה ובתו"כ אחרי פ"ג ותוספתא פ"א.

משביעין אותו וכו'. עיין בתשובות חתם סופר לאו"ח סימן קט"ו יעו"ש היטב. ועיין בלח"מ מש"כ בזה והאריך במה שלא הזכיר רבינו שהעלוהו ללשכת בית אבטינס יעו"ש ועיין בספר שיח יצחק מה שהאריך בזה יעו"ש היטב.

שלוחנו ושליח וכו'. יש לעיין לפי מאי דפסק רבינו בהל' נדרים פ"ו ה"ד דהני כהני שלוחי דרחמנא נינהו יעו"ש וא"כ צ"ל דה"ק כאן משביעין אנו אותך על דעתינו וע"ד בי"ד וכדמסיק הש"ס הכא והו"ל לרבינו לכתוב כן וצ"ל דהוא מפרש דלא היו אומרים זה הלשון אנו משביעים אותך על דעתינו וע"ד בי"ד רק דהיו אומרים הלשון הכתוב במשנה אתה שלוחנו ושליח בי"ד רק הש"ס מפרש דקאמרי ליה הכי לא לענין עבודה רק לענין שבועה אתה שלוחנו ור"ל שאתה נשבע על דעתינו וכן נראה קצת מלשון רש"י ז"ל יעו"ש היטב.

הלכה ח

לילי יוה"כ. יומא י"ח ב'.

בכתבי הקדש. שם במשנה איתא ובמה קורין לפניו באיוב ובעזרא ובדברי הימים זכריה בן קבוטל אומר פעמים הרבה קריתי לפניו בדניאל ועיי"ש בירושלמי איתא וזה לשונו במשלי ובתילים מפני שטעמן מפיג את השינה עכ"ל נמצא שלפי זה כל כתבי הקדש בכללו (ועיין רפט"ז דשבת שאין קורין בכתבי הקדש בשבת מפני שהן מושכין את הלב אלמא דכל הכתובים בכלל יעו"ש) וא"כ שפיר כתב רבינו ומיושב מה שפקפק הלח"מ יעו"ש היטב.

פרחי לויה. ולפנינו ביומא י"ט ב' איתא פרחי כהונה וכ"ה בירושלמי.

מכין אותו. כצ"ל כמו שנדפס על הגליון בשם דפוס ווינציא וכ"ה במל"מ יעו"ש ועי' עוד בירושלמי שם וז"ל רב חונה אמר באצבע צרדה בפה ורבי יוחנן אמר באצבע צרדה ביד מתניתין פליגא על רבי יוחנן בפה לא בנבל ולא בכנור פתר לה בנעימה הנאמרת באצבע צרדה אומרה בפה לא בנבל ולא בכנור עכ"ל ורבי יוחנן סבירא ליה כשיטת ר"י

בש"ס דילן והלכה כוותייהו אבל מכל מקום חזינן מיהת דלא היו מכין רק לפניו והקול נשמע וק"ל.

עמוד והצטנן וכו'. שם בש"ס איתא אמר רב יצחק על חדת מאי היא אמרי ליה אחוי קידה ועיין שם רש"י ומשמע קצת דהחידוש היה מפיגו מן השינה ולרבינו משמע דהצינון של הרצפה היה מפיגו מן השינה וכן כתב בפירושו במשניות שם ויש לומר דה"ק הם צוו לו לעמוד ולהצטנן והיו אומרים לו עמוד על הרצפה והראה לנו דבר חידוש ומתוך כך שהיה עומד על הרצפה היה נצטנן ודחוק. שוב ראיתי בס' שיח יצחק שכתב שרבינו מפרש דדברי רב יצחק קאי על הך דמעסיקין אותו יעו"ש היטב מש"כ בזה.

שעלה עמוד השחר וכו'. יומא כ"ח א' מנחות ק' א' ועיין לעיל פ"א מהל' תמידין ומוספין ה"ב יעו"ש ובמש"כ שם. לעיל בהל' ה' כתב רבינו שמא לא למדת דבר זה. משמע דהיה ת"ח רק שלא למד דבר זה. והנה בש"ס מבואר שהיו ממנים בבית שני כהן דלא גמיר כלל יעו"ש היטב ואולי כהן ע"ה לא היו ממנים רק כיון שלא למד דבר זה דהיינו עבודות היום אם כן לאו גדול מאחיו בחכמה הוא אי נמי יש לומר דרבינו כתב זה לעתיד ואז לא יהיה כה"ג ע"ה לכן כתב לשון זה.

פרק ב

הלכה א

בגדי זהב וכו'. יומא ל"א ב' ע' א' ושם ל"ב א' ובתו"כ אחרי פ"ו יעו"ש.

בבגדי לבן וכו'. יומא ל"ב א' שם ל"ד ב' ובתו"כ שם. ודברי הראב"ע תמוהים.

הלכה ב

שישנה הבגדים וכו'. יומא ל"ב א' ל"ד ב' ע' א' יעו"ש ובתו"כ שם ושם פ"א.

את בגדי וכו'. שם ל"ב א' ובתו"כ שם וכדברי ר"י ועל כרחך ס"ל נמי כדרבי כדאסיק הש"ס שם ע"ב ורבינו תחלת מילתא נקט.

וחמש טבילות וכו'. שם ל"ב א'.

פושט בגדי וכו'. שם ל"א ב'.

ומסתפג ולובש וכו'. ועיין במל"מ מש"כ בטעם הסיפוג. וי"ל עוד משום דכתיב בהו לכבוד ולתפארת ולא יתלחלחו מן המים ויתנוולו ועי' עוד בירושלמי פ"ג סוף ה"ו ובקרבן העדה שם. ועוד י"ל על פי מאי דאיתא בפסחים קי"א ב' יעו"ש היטב.

ומקדש ידיו וכו'. בלבישה כו"ע מודו דבתחלה לובש ואח"כ מקדש.

ושבעה כבשים וכו'. שם ט' א' וכר"ע ועיין ברא"ש שפליג עליו וכתב דהדעת מכרעת כחד מהנך תנאי דאמר משמיה דר"ע דמקצת המוספין בבקר ומקצתו בערב יעו"ש.
מקדש ידיו וכו'. שם ל"ד ב' וכת"ק ועיין שם ל"א ב' ועיין שם בירושלמי.
כל הוידויים וכו'. ל"ה ב' שם מ"א ב' ס"ו א'.
עם ההגרלה. שם ל"ט א'.
הדמים בפנים וכו'. שם נ"ג ב'.
והקטרת הקטורת וכו'. שם מדף מ"ג ב' עד נ"ב ב'. ותמוה לכאורה שלא שמר רבינו הסדר דהקטרת הקטורת היה קודם לזריקת דמים הפנימים אבל באמת אין כאן כוונת רבינו לשמור הסדר ולקמן פ"ד שם כתב סדרו באמת.
ומוסר השעיר וכו'. ס"ו א'.
אימורי הפר וכו'. שם ס"ז ב'.
מקדש ידיו וכו'. שם ע' א'.
שעיר חטאת וכו'. שם ב' וכר"ע.
אימורי פר וכו'. והנה רש"י פירש שם דאימורי חטאת היה בטבילה שלישית יעו"ש וכ"כ שם ע"א ד"ה ואילו אימורי וכו' יעו"ש והנה התוס' שם השיגו על רש"י בזה ודעתם דלר' עקיבא היו אימורי חטאת בטבילה חמישית עם התמיד של בין הערביים יעו"ש היטב. אמנם דעת רש"י שם ס"ז ב' בד"ה ה"ג והקטירן וכו' כדעת התוס' דאימורי חטאת היו עם התמיד של בין הערבים בטבילה חמישית יעו"ש היטב אמנם דעת רבינו דלא כמר ודלא כמר ועוד אי"ה יתבאר לפנינו דעתו. והגר"א בהגהותיו שם בש"ס כתב דלכו"ע היה אימורי חטאת בטבילה שלישית.
תמיד של וכו'. הנה כבר כתבתי בד"ה דלעיל דעת רש"י ותוס' דתמיד של בין הערבים היה בטבילה חמישית והוצאת כף ומחתה היה בטבילה רביעית אמנם דעת רבינו דתמיד של בין הערבים היה בטבילה ג' והוצאת כף ומחתה היה בטבילה רביעית ובאמת כן איתא בירושלמי פ"ז דיומא ה"ב א"ר יוחנן הכל מודים בהוצאת כף ומחתה שהוא לאחר תמיד של בין הערבים עכ"ל והובא ברמב"ן בפירושו על התורה וכתב שהברייתא דתו"כ היא אינו כן יעו"ש וכוונתו למאי דאיתא שם פ"ו פרשה ד' וז"ל חמשה עבודות היה עושה תמיד של שחר בבגדי זהב ועבודת היום בבגדי לבן ויצא ועשה את עולתו ועולת העם אילו ואיל העם ושבעת כבשים תמימים בבגדי זהב נכנס להוציא את הכף ואת המחתה בבגדי לבן ועשה תמיד של בין הערבים בבגדי זהב עכ"ל. והנה מבואר מזה כדעת רש"י ותוס' דעולת התמיד של בין הערבים היה בטבילה חמישית והיא היא הברייתא המובאת

ביומא ל"ב א' וכמש"כ הלח"מ יעו"ש היטב. אמנם לרבינו י"ל כיון דפוסק כר' עקיבא דשם ע' ב' ושם איתא דלר"ע אחר עבודת היום טובל ולובש בגדי זהב ועושה שעיר הנעשה בחוץ ואילו ואיל העם ואימורי חטאת ותמיד של בין הערבים ומשמע ליה דהכל בטבילה שלישית היה עושה כן ויפרש הברייתא דשם ל"ב א' דאתי אליבא דר' אליעזר דס"ל דאימורי חטאת היה עושה בטבילה שלישית עם אילו ואיל העם אבל פר העולה ושבעת כבשים ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים ואח"כ בטבילה חמישית היה נעשה התמיד של בין הערבים עם כל אלה ואע"ג דלר"א שבעת כבשים עם התמיד של בין הערבים נעשה ולהתו"כ נעשה עם אילו ואיל העם אבל אם כן גם כר"ע לא אתי דלר"ע פר העולה וז' כבשים עם תמיד של שחר היו קריבין וא"כ ברייתא דת"כ מני אלא ודאי דהברייתא אתי כמתניתין אליבא דר"א דס"ל דז' כבשים עם אילו ואיל העם היו נעשין בטבילה ג'.

והנה מלישנא דמתניתין שם ע' א' מוכח נמי כרבינו דהכי איתא התם ר' עקיבא אומר עם תמיד של שחר היו קריבין (היינו ז' כבשים) ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ היו קריבין עם תמיד של בין הערבים קדש ידיו ורגליו ופשט וירד וטבל וכו' בגדי לבן וכו' נכנס להוציא את הכף ואת המחתה קדש וכו' בגדי זהב ולבש ונכנס להקטיר קטורת של בין הערבים וכו' יעו"ש והיינו כדברי רבינו וכן כתב הרמב"ן לסייע לרבינו מלשון משנתנו והנה הלח"מ הקשה דא"כ איך קאמר התם אליבא דר' אליעזר דאילו ואיל העם עם אימורי חטאת אבל פר העולה וז' כבשים ושעיר חוץ נעשה עם תמיד של בין הערבים והא לדברי רבינו הכל נעשה בטבילה שלישית ביחד ונדחק לומר דרבינו ל"ג תיבת אבל וכמש"כ שם התוס' בד"ה דתנא וכו' ועיי"ש היטב אבל לענ"ד י"ל דרבינו מודה דלר"א היה התמיד של בין הערבים בטבילה חמישית והוצאת הכף ומחתה היה בטבילה רביעית ובריייתא דתו"כ כוותיה אתיא ומשנתנו אתיא אליבא דר"ע והא דאיתא בירושלמי הכל מודים דהוצאת כף ומחתה היה אחר תמיד של בין הערבים אולי לא קאי על ר"א ור"ע רק על רבנן ור"ע דרבנן ס"ל דכולהו היו קריבין עם תמיד של בין הערבים יעו"ש אי נמי י"ל דש"ס דידן לא ס"ל הא דר"י ומטעם דאותה ברייתא דת"כ ודף ל"ב א' בש"ס אמאן תרמייה והנה אליבא דרבנן המובאים בירושלמי דכולהו היו נעשים עם התמיד של בין הערבים א"כ על כרחך מוכרח לומר דהוצאת כף ומחתה היה אחר תמיד של בין הערבים דאל"כ במאי מפסיק להו ודוק (ועיין בחידושי הרמב"ן על מועד שכתב באורך מזה ויישב הברייתא דתו"כ בענין אחר יעו"ש היטב משכ"כ בזה) ועיין בתוס' ישנים שם בד"ה יצא וכו' עיי"ש שמביא פי' ר"ח יעו"ש שאינו גורס תיבת אבל יעו"ש

היטב ועיי"ש שהקשו עליו אבל לענ"ד נראה שפי' ר"ח ס"ל כדעת רבינו ומיושבים היטב כל מה שהקשו עליו התוס' ישנים שם וע"ע בדברי בעל המאור ביומא מש"כ בזה וע"ע בתוס' יו"ט שם פ"ז. והנה מצאתי חבר לדברי רבינו הוא הסמ"ג וברבינו ירוחם נתיב ז' ח"ג יעו"ש היטב אמנם הרא"ש בסדר עבודה שלו הולך בעקבות רש"י ותוס' יעו"ש ובחלב חטאות הפנימיים ס"ל דהיה בטבילה שלישית יעו"ש היטב ועיין בתוספתא פרק ג' דלר"א פר העולה ושעיר שבחוץ עם תמיד השחר ושבעה כבשים עם אילו ואיל העם ולר"ע הוא כמו בש"ס דילן וצ"ע ועיין בהגהות הגר"א יעו"ש היטב ודוק.

ועיין עוד בלח"מ מה שתמה על רש"י בפי' החומש יעו"ש היטב ויש לומר דכתב רש"י אליבא דר"א דמתניתין דאילו ואיל העם ושבעה כבשים עשה בטבילה שלישית ונשאר ע"כ פר העולה ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים וזה שכתב רש"י ושירי המוספין עם תמיד של בין הערבים ומפרש כפירוש התוספות ישנים דהא דאיתא במשנה ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ וכו' קאי זה לר"א יעו"ש היטב.

קטרת של וכו'. על זה קאי השגת הראב"ד שזה לשונו אמר אברהם אמת כך הוא לשון המשנה אבל לא היה בין הערבים הטבה אלא לנר המערבי בלבד שהיה דולק מערב לערב עכ"ל וכבר הארכתי בזה בפ"ב מהל' תמידין ומוספין הי"א יעו"ש היטב.

הלכה ג

כולן במקדש. יומא ל' א' ל"א א' ובתו"כ אחרי פ"ו פרשה ד' ובתוספתא שם פ"א.

טומאה ישנה וכו'. שם ע"ב וכר' יהודה ועיי"ש בתוספתא פ"א.

שלא טבל וכו'. יומא שם ע"ב זבחים י"ט ה' ובתוספתא פ"א דיומא ובפ"א דמנחות ודע כי שם בתוספתות אלו הלשון מגומגם ומוטעה וצ"ל כמו שהוא בש"ס.

הלכה ד

זקן או וכו'. יומא ל"א ב'.

מלבנין עששיות וכו'. כ"ה שם ל"ד ב' בשם ר' יהודה ובתוספתא פ"א אבל במשנה איתא מחמין לו חמין ומשמע שם מפי' המשנה לרבינו כי הא דמחמין לו חמין שבמשנה הוא ע"י ליבון העששיות יעו"ש אבל א"כ מאין לקח הא דמערבין מים חמים במי מקוה והנה בירושלמי שם ה"ה איתא וז"ל ויחם לו חמין ר' יהושע ב"ר אבין ר' סימון בשם ר' אנייני בן סוסיי טעם דהדין תניא שלא יהו אומרין ראינו כה"ג טובל במים שאובין ביוה"כ עכ"ל ולכן כתב רבינו תחלה היתר דעששיות דזה עדיף טפי אבל המעיין שם בירושלמי יראה דרבנן לא מודו להיתר דר' יהודה א"כ הא דאיתא במשנה מחמין לו חמין היינו שמערב החמין לתוך המקוה וא"כ טפי הו"ל לרבינו לכתוב דין דמערבין חמין תחלה דזה

ס"ל לרבנן ור"י יחיד לגבייהו ובפרט דסתמא דמתניתין כוותייהו. ואפ"ל דרבינו מפרש הירושלמי דמתחלה ס"ד דרבנן פליגי עליה דהיתר עששיות ופריך הירושלמי א"כ ויחם לו חמין ור"ל למה התיר ר"י הך שבות כיון דאפשר בענין אחר (ועיין מש"כ בפ"ח מהל' בית הבחירה הי"ב) ומשני דיאמרו שטובל בשאובים וא"כ א"א לר"י בענין אחר וא"כ י"ל דכו"ע מודו בהיתר עששיות ורק דפליגי בהא דהיתר עירוב החמים ומתניתין ס"ל כחכמים ולכן שרי בעירוב חמים אבל לר"י לא שרי רק בהיתר דחימום עששיות ולכן בחר רבינו לכתוב מתחלה דבר שלכו"ע שרי ושוב כתב דגם עירוב חמים שרי.

שאין שבות וכו'. עיין לח"מ מש"כ בזה ועי' ירושלמי כאן דמשמע דפליגי באם שייך כיבוי בדבר שתולדתו מן האור והנה מדלא קאמר דהוי אינו מתכוין על כרחך מירי במתכוין לכבות ועוד כאן לא שייך מתכוין או אינו מתכוין דכאן על כרחך מתכוין שיצא החמימות מן הברזל להמים ועל כרחך הוא מכבה וע"ז כתב דהוי רק שבות דכיבוי הוא דבר שא"צ לגופו ועוד עיין שבת מ"ג א' והבן היטב ומש"כ הלח"מ דמיירי דהוי פסיק רישא ולא הוי רק מדרבנן יעו"ש לכאורה הוא תמוה ועיין בחי' הרשב"א שבת ק"ז א' ויש ליישב קצת שוב ראיתי בספר שער המלך פי"ב מהל' שבת שהרגיש בזה יעו"ש היטב מה שהביא בשם הריטב"א יעו"ש היטב.

הלכה ה

מקיתון של וכו'. יומא מ"ג ב' ומשמע מכאן דגם קידוש הראשון היה מקדש היום מקיתון של זהב אמנם רש"י פי' שם ל"א ב' בד"ה וקידש וכו' דקידוש הראשון היה בכיור ועיין ירושלמי פ"ד ה"ה וז"ל א"ר יונה חוץ מקידוש ראשון א"ר יוסה ואפילו מקידוש הראשון מתניתא פליגא על ר' יונה כל הכלים שהיו במקדש היו ראויין לקידוש ידים ורגלים פתר לה חוץ מקידוש הראשון מתניתין פליגא על ר' יוסא הכיור והכן מעכבין פתר לה מקומן מעכב עד כאן לשונו ועיין שם בשיירי קרבן ובחנם תמה התוספות יו"ט על רש"י.

עולים באמצע וכו'. לפנינו איתא במשנה והיום כ"ג עולה באמצע ויורד באמצע וכמש"כ הלח"מ אבל בירושלמי שם איתא וז"ל בכל יום הכהנים עולין במזרחו ויורדין במערבו והיום עולין באמצע ויורדין באמצע ועי' בלח"מ ובתוס' יו"ט יעו"ש היטב.

של כסף וכו'. עי' לעיל פ"ג מהל' תמידין ומוספין ה"ה יעו"ש.

ד'קבין וכו'. עיי"ש בפרק הנ"ל.

כבדה והיום וכו'. עי' שם מ"ד ב' תנא בכל יום היתה גלדה עבה והיום רך עד כאן לשונו ואתי לפרושי מהו כבדה ומהו קלה. ואם כן לא הבנתי קושיית המגיה שכתב וזה לשונו תימה לי איך לא כתב גם כן בכל יום היתה גלדה עבה והיום דקה דאלת"ה הו"ל תרתי

דסתרי אהדדי דזו זהב וזו כסף וקב אחת אינה מכרעת לכבדות ולאריכות היד עכ"ל ודבריו לית בהון פתר לדעתי ומה שכתב זו זהב וזו כסף. לא ידעתי ג"כ מהו שח דהא בשל כסף היה חותה בכל יום אבל היה נושא למקדש בשל זהב אם כן לא נשתנה בזה מיום הכפורים גם מש"כ וקב אחת אינה מכרעת ג"כ לא ידעתי מהו שח דהא גם בזה לא היה נפקא מינה במשאו כלום דהא מערה בכל יום לתוך שלשה קבין רק היה חותה בשל ארבעה ובזה לא היה גם כן נפקא מינה בין יום הכפורים לשאר ימות השנה גם גוף דבריו איני מבין אותם כלל וכלל והא דלא הביא רבינו דבכל יום לא היו לה נשתיק והיום היה לה נשתיק דשם מ"ד ב' דיש לומר דיחידאה היא יעו"ש אבל ברא"ש פסק כן.

ג'מערכות וכו'. עיין לעיל פי"ח מהל' מעשה הקרבנות ה"ד יעו"ש היטב.

ווידוי דברים. עיין יומא ל"ו ב' ושם מ"א ב' מ"ג ב' מ"ד א' ס"ו א' ועי' בתו"כ אחרי פ"א פרשה ב' ושם פ"ד. ושם איתא כפרתו קודם לכפרת ביתו וכפרת ביתו קודמת לכל ישראל וט"ס הוא וכצ"ל כפרתו קודם לכפרת אחיו וכפרת אחיו קודם לכפרת כל ישראל וכצ"ל בש"ס מ"ד א' וכמו שהגיה הגר"א יעו"ש.

שלש פעמים. שם בכל המקומות הנ"ל ועי' יומא ל"ט ב' ובתוספתא פ"ג יעו"ש.

אנא ה'. שם ל"ה ב' ל"ז א'.

חטאתי עויתי וכו'. שם ל"ו ב' ובירושלמי שם ובתו"כ שם ועיין בכל המקומות שציינתי לעיל ועיין בתוספתא פ"ב.

אנא ה' וכו'. עיין תוספות שם ל"ה ב' ד"ה אנא וכו' שכתב בשם הירושלמי דיש לומר אנא בשם והוא בירושלמי שם ה"ז ועי' ברא"ש פי"ח סימן י"ט.

לה'חטאת. שם ל"ט א' ובתו"כ אחרי פ"ב ועיין בתוספתא שם דהוא היה אומר לה' והסגן היה אומר חטאת אבל רבינו לא פסק כן משום דלשון משנתנו לא משמע כן ופשוט.

עשרה פעמים. יומא ל"ט ב' ובירושלמי פ"ג ה"ז.

ככתבו שהוא וכו'. עיין ברא"ש פ"ח סימן י"ט ובטור או"ח סימן תרכ"א.

היה מגביה וכו'. עיין קדושין ע"א א' ובירוש' פ"ג ה"ז יעו"ש ובירושלמי משמע דקאי על שם בן ארבע שהיה מזכיר הכה"ג ביוה"כ וכפי' השני שכתב הקרבן העדה ומה שתמה בשיירי קרבן דא"כ מה בקיאות ולימוד בעי יעו"ש תיקשי לנפשיה אהא דאיתא בקדושין שם שם בן ארבע אותיות החכמים מוסרין לתלמידיהן פעם אחת בשבוע יעו"ש אלמא בעי לימוד איך לקוראו יעו"ש ברש"י והבן.

ומבליעו בנעימות. י"ל דכוונתו בנעימות אחיו הכהנים עיין שם בש"ס וירושלמי ובלח"מ.

הלכה ז

הכהנים והעם וכו'. יומא ס"ו א' ועיי"ש בתוס' יו"ט ודע כי בנוסחת משנת הירושלמי ליתא זה וכן הגר"א בהגהותיו מחק זה ועיין במרדכי ביומא דגם הוא לא היה גורס זה.

שם ה' וכו'. שם ל"ז א'.

מתכוין לגמור וכו'. וכן יסד הפייטן ואולי קבלה היתה בידם ועי' במרדכי ביומא ובב"י או"ח סי' תרכ"א יעו"ש היטב.

פרק ג

הלכה א

הגורלות אחד וכו'. יומא ל"ט א' ובירושלמי שם איתא דחקוקין היו.

והם כשרים וכו'. שם ל"ז א' תו"כ אחרי פ"ב.

אחד גדול וכו'. שם ובתו"כ.

המחזיק שתי וכו'. שם ל"ט א'.

הלכה ב

בצפון המזבח וכו'. שם ל"ז א' והנה שם מוקמינן לה כראב"י וכמו שהביא מרן ועיין לח"מ שהקשה והא רבינו ס"ל דהיה מקצת מן המזבח בצפון יעו"ש היטב מש"כ בזה והנה אף דרבינו ס"ל דהיה מקצת המזבח בצפון מ"מ לא הכשיר שחיטת קדשי קדשים רק בצפון המזבח כמש"כ בפ"ה מהל' בית הבחירה הט"ז ובפ"ה מהל' מעשה הקרבות ה"ב יעו"ש היטב א"כ אתי שפיר דהצריך כאן בצפון המזבח אך הו"ל להקשות על הא דהתם והנה הברייתא דיומא ל"ו א' וזבחים כ' א' ותו"כ ויקרא פ"ז משמע קצת כרבינו דאינו כשר רק מכותל צפוני של מזבח עד כותל צפוני של עזרה ואף דרבי וראב"ש פליגי לא פליגי רק באורך ממזרח למערב שזה מוסיף צד מערבו וזה מוסיף אף צד המזרחי אבל ברוחב מצפון לדרום לא פליגי ולא מכשרי רק מה שמצפון המזבח והא דר' יוסי בר"י ברור הוא דלא מכשר רק מכותל המזבח ולצפון כמבואר בזבחים נ"ח א' דלא מצי לאשכוחי אליביה כנגדן רק דבצריה בצורי ולא מצי לאוקמה כגון ששחט במזרחו או במערבו יעו"ש היטב משום דלדידיה לא כשר רק מה שכנגד המזבח ממש יעו"ש וברש"י (אבל י"ל דכאן הטעם משום דבמזרחו או במערבו לא מיקרי צפון אבל למאן דמכשרי במזרח ובמערב י"ל ג"כ דמכשרי כנגד המזבח בצד הצפוני של העזרה ומכאן אין ראיה והבן) וכ"מ בירושלמי יומא פ"ג ה"ז וז"ל איזהו צפוני של מזבח שהוא כשר בשחיטת קדשי קדשים מקירו של המזבח צפוני ועד כותל העזרה צפוני עד כנגד כל

המזבח ישנן כשלשים ושתים אמה דברי רבי (ט"ס וצ"ל דברי ר"י בר"י והתימה שלא הרגיש הקרבן העדה בזה) ר' אלעזר ב"ר שמעון אומר מכנגד בית החליפות עד כנגד בין האולם ולמזבח ועד כותל העזרה המזרחי רבי מוסיף מקום דריסת רגלי ישראל אחת עשרה אמה מקום דריסת רגלי הכהנים אחת עשרה אמה מקירו של מזבח הצפוני ועד כותל העזרה המזרחי עכ"ל ועיי"ש עוד בה"ח מזה משמע דגם לר"י אינו כשר רק מקיר המזבח הצפוני ובהיות כן קשה על הש"ס דיומא דסוגיין דמאי פריך כאן מדקאמר מצפון המזבח אלמא דמזבח לאו בצפון קאי יעו"ש ומאי קושיא ועיי"ש בתוס' ישנים שהוכיחו מכאן דלמ"ד מזרח ומערב כשר אה"נ דגם נגד המזבח כשר יעו"ש ובאמת כן מוכח שם ל"ו א' יעו"ש היטב וראיתי בתוס' יו"ט שהאריך קצת בזה והעלה דראב"ש מכשיר מה שכנגד המזבח למערבו אבל רבי לא מכשיר רק מקיר המזבח הצפוני למזרח ולמערב ולא יותר יעו"ש היטב וע"ע בפי' רבינו למשנה ברפ"ה דזבחים יעו"ש היטב וע"ע בספר שיח יצחק מש"כ בזה ובס' בית דוד יעו"ש.

פניהם למערב וכו'. כ"מ שם ביומא ל"ו א' וכמש"כ מרן יעו"ש ועי' תו"כ אחרי פ"ב יעו"ש ועיין לעיל פ"ג מהל' איסורי מזבח הי"ד.

והסגן מימינו וכו'. שם ל"ז א'.

הלכה ג

טרף בקלפי. שם ל"ט א'.

על שניהם וכו'. עי' יומא ל"ז א' דקאמר יכול יתן שנים על זה ושנים על זה ת"ל גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל אין כאן לשם אלא גורל אחד ואין כאן לעזאזל אלא גורל אחד יכול יתן של שם ושל עזאזל על זה ושל שם ושל עזאזל על זה ת"ל גורל אחד לה' אין כאן לה' אלא אחד ואין כאן לעזאזל אלא אחד וכו' ופירש"י דרישא ה"ק דיכול (ל)יתן שנים של שם על אחד ושנים של עזאזל על אחד וכו' והדר קאמר יכול יתן שני הגורלות שכתוב על אחד לה' ועל אחד לעזאזל על שעיר אחד ואח"כ יתן על השנים ואיזה שירצה יבחר מהם לה' ואיזה שירצה יבחר לעזאזל ועיי"ש בתוס' ד"ה יכול יתן וכו' ובד"ה יכול וכו' (השני) שהשיגו עליו מחמת הירושלמי יעו"ש והנה המעיין בירושלמי פ"ד ה"א בקרבן העדה שם שפי' ולאו היינו קדמייתא ר"ל והא אנו יודעין מדכתב גורל אחד וכו' אלמא דגורל אחד מניח עלייהו ולא שנים גורלות על כל אחד וכשם שממעטין שלא יניח שנים של שם על אחד ושנים של עזאזל על אחד ה"נ ממעטינן שלא יניח של שם ושל עזאזל על אחד ושל שם ושל עזאזל על השני ומשני דה"ק דמדכתיב גורל וכו' לא ממעטינן רק שלא יניח בפעם אחת שתי גורלות אבל סד"א דלאחר שהניח של שם על אחד ושל עזאזל על

אחד שוב מחליפין ומניחין של שם על אותו שעלה עליו לעזאזל ושל עזאזל על אותו שעלה עליו לשם וה"ה דיכול לתרץ דהו"א דאחר שהניח של שם על אחד ושל עזאזל על אחד יניח עוד פעם שניה של שם על אותו שעלה עליו לשם ושל עזאזל יניח עוד פעם על של עזאזל דמרישא לא ממעטינן רק שלא יניח בפעם אחת שתי גורלות על כל אחד אבל אה"נ דבשני הנחות שפיר דמי וכמש"כ התוס' שם בד"ה יכול יתן וכו' ואפשר שמכאן דייקי להו התוס' דע"כ ברישא נמי דפריך דיתן של שם ושל עזאזל ע"ז ושל שם ושל עזאזל ע"ז דאל"כ הו"ל לשנויי דקושיא השניה הכי מקשה דיתן של שם פעם אחת ושל עזאזל על האחר ושוב יתן פעם שניה כן על כל אחד אלא ודאי דהירושלמי ס"ל דזה אין סברא ליתן של שם שנים ושל עזאזל שנים רק דהקושיא היה שמא יתן של שם ושל עזאזל על כל אחד ואחד והבן. מיהו יש לעיין לפי הבנת התוס' בדברי הירושלמי א"כ בראשונה מקשה דילמא נותן של שם ושל עזאזל ע"ז ושוב נותן כן ע"ז א"כ יקשה קושיית התוס' דא"כ אין הגורל קובע ועי' בתוס' ישנים שם דמשמע דמפרש הירושלמי כמש"כ דבתחלה מקשה דיניח שנים של שם ושנים של עזאזל ואח"כ מקשה דיניח על אחד של שם ועל אחד של עזאזל ואח"כ יחליף יעו"ש היטב וע"ע בתו"כ אחרי פרק ב' ובקרבן אהרן שם.

לא עיכב. שם ל"ט ב' ושם כל הסוגיא.

וההגרלה מעכב וכו'. שם ומ"ד דההגרלה לא מעכבת מסקינן עליה בתיובתא יעו"ש היטב ועי' שם בירושלמי יעו"ש היטב.

אע"פ שאינה וכו'. יומא ל"ט ב'.

כשרה בזר וכו'. שם בירושלמי וז"ל אם נתן זר כשר ודכוותה אם העלה הזר פסול ק"ו ומה אם נתינה שכתוב בה בני אהרן אם נתן זר כשר העלייה שאין כתוב בה בני אהרן לא כ"ש לא צורכה דלא נתינה שהיא מעכבת אם נתן זר כשר העלייה שאינה מעכבת אם העלה זר פסול (וט"ס הוא וצ"ל להיפך נתינה שאינה מעכבת וכו' העלייה שמעכבת וכו' וכן הגיה הקרבן העדה) ואמר ר' יצחק בר חקולא בשם ר' ינאי העלייה מתוך קלפי מעכבת אין נתינה מעכבת עכ"ל.

הלכה ד

זהורית משקל וכו'. יומא מ"א ב' (ועיין שבת פ"ו א') ומש"כ משקל שני סלעים שם ביומא כרבין א"ר יונתן אבל בירושלמי מבואר דשעיר הוא משקל סלע יעו"ש אבל בש"ס דידן מבואר דר' יוחנן ס"ל דבפרה פליגי אבל בשעיר המשתלח לא פליגי אף דר' ירמיה

ס"ל דבשעיר פליגי פסק הלכה כר' יוחנן דהלכה כמותו לגבי ר' ירמיה וכ"פ הרא"ש דהוי משקל שני סלעים יעו"ש.

כנגד בית וכו'. עיין במרן שתמה שלא פירש שקשר לו בצוארו, וכן תמה הרא"ש על סדר אתה כוננת יעו"ש ואולי אפ"ל מדקאמר שם שלש לשונות שמעתי ולא קחשיב לשון דשעיר הפנימי אע"ג דהתוס' שם בד"ה שלש וכו' יישבו זה אולי רבינו לא ס"ל כן ואולי הוי מספקא ליה בזה ולכן לא העתיק רק לשון המשנה ואולי קבלת המסדר אתה כוננת הכריעו בזה גם במוסף סדר עבודה דידן משמע כן יעו"ש.

[**עוד** יש ליישב שיטת הרמב"ם וסדר אתה כוננת דמשו"ה דחו סוגיא זו מהלכה דהא איכא סתמא בברייתא דלא כסוגיא דהכא דתניא ביומא דף ס"ז ע"א ת"ר בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח האולם מבחוץ הלבין היו שמחין וכו' התקינו שיהיו קושרין אותו חציו בסלע וחציו בין קרניו ע"כ. מבואר מברייתא זו דמתחלה לא היו קושרין כלל על ראש שעיר המשתלח ג"כ ואח"כ הוא שהתקינו כן א"כ קשה קודם התקנה למה לא היו חוששין שלא יתערב השעיר המשתלח בשאר השעירים ובשעיר הפנימי. אלא על כרחך צריכין אנו לומר דלא חיישינן כלל לשמא יתערבו דהא כהנים זריזין הם ובפרט בעבודת יוה"כ דמצותו בכהן גדול דזריז טפי וסתמא דברייתא זו דלא כסוגיא דהכא לכן השמיטו הרמב"ם ובעל סדר אתה כוננת סוגיא זו מהלכה ופירשו דמתניתין דהכא דתני דקשרו לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח מיירי אחר התקנה ולא משום דשמא יתערבו כדאוקים לה הש"ס הכא וכמו דתנן סתמא דמתניתין ביומא דף ס"ז אחר התקנה.

איברא כי התוס' ישנים שם כתבו וז"ל שם ד"ה חילק לשון וכו' ובמסכת שקלים פרק התרומה מוכח דהאי לשון של זהורית דהכא אין זה לשון של זהורית שהיו קושרין במקדש בראש שעיר המשתלח לעיל פרק טרף בקלפי דקתני פרה ולשון של זהורית שבראש שעיר המשתלח באין מתרומת הלשכה, כבש שעיר ולשון שבין קרניו באין משיורי הלשכה עכ"ל ולפי דברי התוס' ישנים אין ענין הברייתא דהתם להכא כלל ואין מקום ליישב דברי הרמב"ם וסדר אתה כוננת כמ"ש, ומיהו ק"ל על התוס' ישנים מהא דאמרינן בסוגיא דהכא לקמן כי אתא ר' דימי א"ר יוחנן שלשה לשונות הם וכו' ואם נאמר כהתוס' ישנים אמאי לא חשיב ארבע לשונות דהא יש הלשון שהיה בראש שעיר המשתלח מלבד זה שבין קרניו. ואין לומר דגם לשון זה היה לו משקל שני סלעים דהא עיקר הטעם הוא משום דבעי חלוקה ולשון זה לא היה צריך חלוקה כלל וקצ"ע, ובאמת התוס' ישנים שפירשו כן היינו משום שהיה לפניהם הגי' במשנה דשקלים פרה

ולשון "שבראש שעיר המשתלח" באין מתרומת הלשכה ואח"כ תנא ולשון שבין קרניו ולגירסתם מבואר במשנה דשני לשונות הם, אמנם לפנינו הגרסא במשנה שם פרה ולשון של זהורית באין מתרומת הלשכה וכו' ולשון שבין קרניו באין משיורי הלשכה ולא גרסינן ברישא דמתניתין "שבראש שעיר המשתלח". ולפ"ז אין מהכרח לפרש כהתוס' ישנים אלא כמו שפי' הרע"ב שם דזה הלשון דרישא מיירי בשני התולעת שמשליכין תוך שרפת הפרה וה"ה לעץ ארז ואזוב ונקט לשון של זהורית בלבד כדי לחלק בין זה ללשון של זהורית של שעיר המשתלח עכ"ל וכן פי' בקרבן העדה ומהר"א פולדא בירושלמי שם ועיי"ש בתוס' יו"ט פ"ד דשקלים ד"ה ולשון וע"ע ברמב"ם פ"ד דהלכות שקלים דין א' ובמל"מ שם ודוק, או אפשר לפרש המשנה דשקלים כמו שפירש חד מגאוני קדמאי הנדפס מחדש בש"ס ווילנא פירוש ריבב"ן וז"ל שם ולשון של זהורית בעוד שהיה מלבין נותנין אותו באולם כדאמר ביומא בפרק שני שעירי וכו' ולשון שבין קרניו לאחר שמת שמעון הצדיק שראו שלפעמים היה מלבין ופעם לא היה מלבין התקינו שהיו מניחין בין קרניו ובסלע עכ"ל. ולפ"ז דיש לפרש מתניתין דשקלים דלשון של זהורית הנשנה כאן וביומא דף ס"ז אחת היא ממילא מוכח מברייתא דהתם דלא כסוגיא דהכא ושפיר עשו הרמב"ם ובעל סדר אתה כוננת שהשמיטו סוגיא זו מהלכה וזה נכון וכן מוכח לשון הרמב"ם כאן לקמן דין ז' שכתב כיצד היה עושה חולק לשון של זהורית שבקרניו חציו קושר בסלע וכו' הוסיף על לשון המשנה תיבות "שבקרניו" להורות כי זה הוא הלשון שכתב כאן שהיה בראש שעיר המשתלח הוא עצמו שהיה בין קרניו. מפי ידינ"פ הרב הגדול מו"ה צבי הירש הלוי נרו יאיר בלייווייס].

ושוחט את וכו'. שם ביומא מ"א ב' ובתו"כ אחרי פ"ג.

השעיר שעלה וכו'. שם נ"ג ב' ובתו"כ שם פרשה ג' ולאו דהיה שוחטן רצופים זה אחר זה דהא היה הפסק ביניהן בקטורת ובהזאת דם הפר רק דרבינו לא מיירי כאן מסדרן וסידרן נקיט ואתי לקמן פ"ד ורק הכא דין עבודות קא נקיט.

הלכה ה

דמן להיכל וכו'. יומא נ"ג ב' ועיין בתו"כ שם ספ"ג ובפרשה ג' יעו"ש היטב.

מ"ג הזייות וכו'. זבחים מ"ב א' ב' מנחות ט"ז א' ב' תוספתא דזבחים פ"ד ועיין ירושלמי יומא פ"ה ה"ו.

בין בדי וכו'. עיי"ש נ"ב ב' ונ"ג ב'.

לכפורת בטפח. שם נ"ה א' כשהוא מזה לא היה מזה על הכפורת אלא כנגד עובייה של כפורת ועובייה היה טפח כדאיתא בשבת צ"ב א' עירובין ד' ב' סוכה ה' א' סנהדרין ז' א'

נדה כ"ו ב' יעו"ש וזה שכתב קרוב לכפורת בטפח ר"ל קרוב לשטח העליון של הכפורת בטפח ומאי דאיתא בירושלמי יכול על גגה יכול על מצחה יעו"ש פ"ה ה"ד היינו שלא יגע לא ע"ג ולא על מצחה אמנם היה מניף ידו מול מצחה שהוא עובי טפח. ועיין במל"מ שכתב וז"ל לא ביאר רבינו ז"ל אם לא נגע הדם בבדי הארון או הכפורת אם עלתה לו הזייה או לא ומדברי התוס' בפ"ק דזבחים ט"ו א' ד"ה אלא וכו' מוכח דלא בעינן שיגע בכפורת ובבין הבדים וכו' יעו"ש היטב והנה מש"כ אם לא נגע בכפורת לכאורה הוא ט"ס דבכפורת מפורש בש"ס דא"צ ליגע דהיה מזה על הארץ למטה ולא נגע בכפורת אלא צ"ל בפרוכת וקאי על הזאות דהיכל שהיה עושה על הפרוכת אבל גם בזה מבואר שם נ"ז א' דא"צ ליגע ועיין ירושלמי שם ה"ד שם ושם בשיירי קרבן וכבר כתבתי למעלה מזה בפ"ה מהל' מעשה הקרבנות הי"ב יעו"ש היטב ועיין תוספתא פ"ב דיומא.

אחת למעלה וכו'. נ"ג ב' נ"ד א' ובתו"כ שם פ"ג ופרשה ג' יעו"ש.

ישכח וימנה וכו'. עי' לח"מ מש"כ בזה.

אינו מתכוין וכו'. שם ט"ו א' נ"ג ב' זבחים ל"ח א' ועיין ירושלמי שם פ"ה ה"ד וז"ל מהו כמצליף ר' שמואל בר חנניא בשם ר' אליעזר כמטוורד עכ"ל ועיי"ש בקרבן העדה ועי' תוס' זבחים שם ד"ה כמצליף וכו' שכתבו וז"ל ירושלמי מצליף כמטברר פי' בערוך שמטה ידו עד טיבורו עכ"ל וכ"ה בערוך ערך מצליף יעו"ש. וראיתי שם בשיירי קרבן שכתב וז"ל (בד"ה מה כפורת) כתבו תוס' בפרקין נ"ה א' בד"ה ומנ"ל דאחת דפר לא נגע וכו' וי"ל גילוי מילתא בעלמא היא וכו' ע"כ וקשיא לי הא בפר כתיב על פני הכפרת קדמה ופני משמע על פניו ולא עליו בשלמא גבי שעיר כתיב על הכפרת ולא כתיב פני איצטריך הקישא משא"כ בפר וצ"ע עכ"ל ואני שמעתי ולא אבין דהא התם בש"ס אדרבה לא יאמר למעלה בפר דל"צ דגמר ממעלה דשעיר למה נאמר לאקושי לפני לעל מה על על ממש אף לפני על ממש וכו' יעו"ש היטב אלמא דעל פני נמי היינו על ממש ועיין רש"י שם ואולי לפי דיש שם הכרח דכיון דאקיש לפני לעל ואם לא דעל ממש לענין מאי אקיש לפני לעל ודחוק (ועיי"ש ברש"י ד"ה למה נאמר וכו' דהא לפני על הארץ משמע אע"ג דלא ממש נוגע בכפורת אלא לענין שיהא מצדד ידו למטה עכ"ל וצ"ע דהא כשהוא מזה למטה מצדד ידו למעלה ועוד קשה לישנא דאע"ג וכו' דמשמע דכ"ש דעדיף אם נוגע בכפורת והא לפני כתיב דמשמע דווקא לפני הכפורת ולא עליו לכן נראה ברור דט"ס הוא וכצ"ל דהא לפני על הארץ משמע אף על נמי דלא ממש נוגע בכפורת אלא לענין שיהא מצדד ידו למטה וברור הוא ועיין בש"ס דפוס ווילנא שנתקן זה) ויש לעיין בזה.

שני הדמים וכו'. שם נ"ג ב' ועיי"ש נ"ז ב' נ"ח א' ועיין מנחות כ"ב א' שם מבואר דכו"ע ס"ל דמערבין יעו"ש ועיין יומא נ"ז ב' תוס' ד"ה תניא וכו' ושם נ"ח א' ד"ה ר"י וכו' וע"ע תו"כ אחרי פ"ד יעו"ש וסתם סיפרא ר' יהודה יעו"ש דמערבין לקרנות (ולכן אע"ג דבתמורה ה' ב' ס"ל לרבא דאין מערבין לקרנות לא פסק כוותיה) וכ"ה סתם מתניתין דיומא דמערבין ועיין לעיל פ"ה מהל' מעשה הקרבנות הי"ב.

ד'הזייות וכו'. יומא נ"ח ב' ובתו"כ שם פרשה ד'.

על אמצעו וכו'. היינו על גגו כדאיתא ביומא ט"ו ב' ובזבחים ל"ח א' ולכאורה הלשון הזה אינו צודק כ"כ דלשון אמצעו משמע על פלגיה דמזבח וכפי הס"ד דש"ס שם ועיין שם נ"ט א' ואי לא מסתפינא הו"א כי ט"ס הוא וצ"ל על עצמו של מזבח ועיין שם בלשון רבינו שבפירוש המשנה ואתי לאשמעינן שצריך לחתות את האפר והגחלים כמו שכתב רבינו לקמן בסימן פ"ו סעיף ב' יעוין שם אבל באמת זה אינו דלעיל בפ"ה מהל' מעשה הקרבנות הי"ב כתב ג"כ לשון זה ועיין לקמן פ"ד ה"ב במרן מש"כ בזה..

הלכה ו

טבילה על וכו'. עיין לעיל פ"ה מהל' מעשה הקרבנות ה"ח יעו"ש במש"כ שם.

על יסוד וכו'. שם הלכה י"א יעו"ש.

הלכה ז

את השעיר וכו'. יומא ס"ו א'.

המוכן להוליכו וכו'. שם ע"ב כריתות י"ד א' וירושלמי יומא פרק ו' הלכה ג' ובתו"כ אחרי פרשה ד' יעוין שם היטב.

כשרים להוליכו וכו'. שם ושם.

את ישראל וכו'. אף דרבי יוסי משמע דפליג על זה וסבירא ליה דגם ישראל הוליכו פסק כתנא קמא אבל הרא"ש משמע שפוסק כרבי יוסי דלא הזכיר שהיה משלח על ידי כהן.

וסוכות היו וכו'. יומא ס"ז א' ותוספתא שם פ"ג ועיין שם בירושלמי הלכה ד'.

שיהיו מלוין וכו'. שם במשנה.

לא הוצרך אדם וכו'. שם בש"ס ובתוספתא ועיין שם בירושלמי.

התחום ורואין וכו'. כי מסוכה האחרונה היו שני מילין למקום הדחייה של השעיר ואתי כר"מ יעו"ש היטב בש"ס.

תחת סוכה וכו'. אע"פ שיצא חוץ לתחום מ"מ שרי לחזור לסוכה האחרונה עיי"ש ברש"י.

ודרכיות היו וכו'. יומא ס"ח ב' ופסק כת"ק ומשמע שם מפי' המשניות כי ר' יהודה ס"ל תיכף שהגיע למדבר נעשה מצותו אבל לת"ק בעינן עד שיגיע לצוק יעו"ש וכ"כ התוס' ישנים וכן משמע בש"ס שם דקאמר והא קמ"ל דסבר ר"י כיון שהגיע שעיר למדבר נעשית מצותו יעו"ש משמע דת"ק לא ס"ל כן והסימן דר' ישמעאל דהיו קושרין לשון של זהורית על פתח אולם לא ס"ל הת"ק דהא שם ס"ז א' איתא דבטלו הלשון מפתח האולם יעו"ש וכ"כ התוס' יו"ט יעו"ש ועיי"ש בירושלמי פ"ט דשבת ה"ג וכאן ה"ה יעו"ש ודע כי הגר"א בהגהותיו מחק תיבות דסבר ר"י בש"ס ולהגהתו משמע דלכו"ע כיון שהגיע שעיר למדבר נעשה מצותו ודברי ר' ישמעאל מחק מהמשנה וכ"כ הב"ח בהגהותיו שהיא ברייתא יעו"ש.

ואחר שמשלח וכו'. שם ס"ז ב' וזה היה מותר תיכף משמסר השעיר למשלחו אבל לא היו שורפים את הבשר עד שהיה הכה"ג קורא וזה היה לאחר שהגיע השעיר למדבר.

כמין קליעה. כן מפרש הך וקלען במקלעות שם ס"ז ב'.

כמו שביארנו. לעיל בפ"ה מהל' מעשה הקרבנות הי"ח.

הלכה ח

יצא כה"ג. יומא ס"ח ב'.

לעזרת הנשים. שם ס"ט ב' סוטה מ' ב'.

כמו שביארנו. לעיל פ"ז מהל' מעשה הקרבנות ה"ה.

הלכה ט

אם רצה וכו'. שם ס"ח ב' ועיין ירושלמי בפ"ז דס"ל דעבודה היא ובעי בגדי כהונה ומותר לקרוא או בבגדי לבן או בבגדי זהב ועיין בשיירי קרבן שם ורבינו נמשך אחר סוגיא דש"ס דידן.

כמו שביארנו. לעיל פ"ח מהל' כלי המקדש הי"א יעו"ש היטב ובמש"כ שם.

הלכה י

וכל העם עומדין וכו'. כ"מ מדנקט שם חזן הכנסת נוטל ס"ת ונותנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן והסגן נותנו לכה"ג וכה"ג עומד ומקבל ומדלא נקט עומד ג"כ אצל חזן הכנסת ושארי אינך אלמא משמע דהם היו עומדים אף שלא מחמת הס"ת ואולי הוא משום כבודו של כה"ג דומיא דמלך שכתב רבינו בהל' מלכים פ' ה' שכל העם עומדים לפניו יעו"ש היטב.

לפי שאין וכו'. שם ע' א' וסוטה מ' א'.

הלכה יא

מברך לפניה וכו'. שם ס"ח ב' איתא במשנה וז"ל ומברך עליה שמונה ברכות על התורה ועל העבודה ועל מחילת העון ועל המקדש בפ"ע ועל ירושלים בפ"ע ועל הכהנים בפ"ע ועל שאר התפלה ומפרש שם רש"י דהיה מברך על התורה ברכה שלאחריה אשר נתן לנו, והם שמונה ברכות, תורה, עבודה, הודאה, מחילת העון, המקדש, ישראל, ירושלים, כהנים, ולפ"ז שאר התפלה לאו ממנין הברכות היא, וצ"ע למה כיון שחותם בה בשומע תפלה כדאיתא התם ע' א' א"כ הרי היא ברכה בפ"ע ובאמת שם ע' א' לא נזכר ירושלים יעו"ש וא"כ הרי שמונה בצמצום וכן משמע ברש"י במשנה שלא הזכיר ירושלים וכן בנוסח המשנה שבירושלמי לא נזכר ירושלים, ובירושלמי שם איתא וז"ל על התורה הבוחר בתורה ועל העבודה שאותך נירא ונעבוד, על ההודייה הטוב לך להודות, על מחילת העון מוחל עונות עמו ישראל ברחמים, על המקדש הבוחר במקדש, וא"ר אידי השוכן בציון, על ישראל הבוחר בישראל, על הכהנים הבוחר בכהנים, על שאר התפלה ותחנה ובקשה שעמך ישראל צריכין להוושע לפניך בא"י שומע תפלה עכ"ל וזהו ג"כ דעת רבינו והא דחשיב במשנה שמונה ברכות לדעתו הוא מה שאחר קריאת התורה מלבד מה שלפניו ומפרש מאי דאיתא שם על התורה כדרך שמברכין בביהכנ"ס היינו שני הברכות אחת לפניה ואחת לאחריה כדרך שמברכין עליה ומפרש שאר התפלה לא כמו שפירש"י דהיה אומר תחנה רנה ובקשה רק היה אומר תחנות רננות בקשות כדרכו בכל השנה ושוב היה אומר הושע עמך וכו'.

ודע כי בסוטה פ"ז כתב שם רבינו בפי' המשניות וז"ל ולשון אלו הברכות הראשונה אשר בחר בנו מכל העמים וכו' וקורא בס"ת ומשלים הקריאה, ומברך ברכה השניה והיא אשר נתן לנו תורתו תורת אמת וכו' והשלישית רצה ה' אלהינו, והרביעית מודים אנחנו לך, והחמישית סלח לנו אבינו, והששית מתפלל שיתמיד הקב"ה השכינה במקדש וחותם השוכן בציון, השביעית מתפלל בקבלת הקרבנות הכהנים ושיברכם האל וירבה אותם וחות' מקדש הכהנים, והשמינית מתחנן במה שאפשר לו ומבקש על ישראל שיושיעם הבורא ויתמיד ממשלתם ויגביר אותם על אויביהם וחותם עמך ישראל צריכין להוושע וחותם בא"י שומע תפלה עכ"ל והנה בכאן חסר עוד ברכה ברכת ישראל ורק בשאר התפלה מזכירם ולפנינו שם בסוטה איתא ברש"י במשנה דגורס ג"כ על ירושלים וכן איתא שם בש"ס ולא ידעתי איך מפרש לה לשמונה ברכות והלא תשעה הם וראיתי להגר"א בהגהותיו שגורס כך ועל מחילת העון ועל המקדש ועל ישראל בפ"ע על הכהנים ועל שאר התפלה עכ"ל. ולכאורה נראה שכוונתו שמוחק הך על ירושלים בפ"ע

וכמש"כ מקודם אך ג"כ נראה מלשונו שאינו גורס על המקדש בפ"ע ועל ישראל בפ"ע ועל הכהנים בפ"ע ולא ידעתי למה כיון שאינו גורס ירושלים בפ"ע א"כ אתי שפיר הכל ואולי שקחשיב ברכת התורה לשנים שס"ל כדעת הר"ע ברטנורא דחשיב ברכת התורה לשתים וגריס על הכהנים בפ"ע ועל ישראל ועל שאר התפלה וקחשיב זאת לאחת וכ"נ מהתוספתא פ"ג דאיתא שם וז"ל שמונה ברכות מברך עליהן באותו יום על התורה כדרך שמברכין על התורה בביהכנ"ס על העבודה ועל ההודאה ועל מחילת העון כסדרן ועל המקדש ברכה בפ"ע ועל ישראל ברכה בפ"ע ועל הכהנים ברכה בפ"ע ושאר התפלה תחנה ובקשה וכו' והגר"א בהגהותיו גורס איפכא וכצ"ל ועל המקדש ברכה בפ"ע ועל הכהנים ברכה בפ"ע ועל ישראל ברכה בפני עצמה ושאר התפלה וכו' והוא כשיטת הרע"ב ונפל ט"ס בהגהותיו על הש"ס ויגיד עליו ריעו הגהות התוספת' ועי' שם בהגהת הב"ח יעו"ש היטב אמנם מהירושלמי מבואר כדברי רבינו כאן.

סלח לנו וכו'. ולרש"י שם מברכין מחול לעונותינו (כמו שאנו אומרים בתפלתנו ביוה"כ).

פרק ד

הלכה א

כחצות הלילה וכו'. עיין לעיל פ"ב מהל' תמידין ומוספין הי"א יעו"ש ומש"כ מפיסין עיין לעיל פ"א ה"ב במרן מש"כ בזה ועיין במאור ומלחמות שהאריכו בזה יעו"ש היטב.

ומסדרין את וכו'. לכאורה אינו נכון דהא תחלה היה דישון המזבח ואחר כך היה סידור המערכה כמו שמבואר לעיל פ"ו מהל' תמידין ומוספין ה"א ויש לעיין בזה.

שבארנו. לעיל בפ"ו מתמידין ומוספין יעו"ש.

פורסין סדין וכו'. יומא ל' א'.

ולמה של וכו'. שם ל"א ב' ל"ה א'.

וטובל ולובש וכו'. לעיל פ"ב ה"ב יעו"ש.

רוב שנים וכו'. יומא ט"ו א' ל"א ב' חולין כ"ט ב' ועיין מש"כ לעיל פ"א ה"א.

ומקטיר קטורת וכו'. עיין בתוספת' פ"ב דיומא וז"ל בכל יום נכנסין שני כהנים אחד בכף ואחד במחתה היום נוטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו בד"א בקטורת של לפני ולפנים אבל בקטורת של מזבח הזהב הרי הוא כקטורת של שאר ימות השנה עכ"ל ומכאן ראיה למש"כ הרמב"ן בענין הפייסות יעו"ש היטב.

ומקטיר איברי וכו'. עיין בשער המלך דהולכת איברים למזבח היה ע"י כהן הדיוט ועיי"ש ברמב"ן ובתוס' יו"ט רפ"ב.

כמו שבארנו. לעיל פ"ו מהל' תמידין ומוספין.

ושבעת הכבשים. עיין לעיל פ"ב ה"ב מש"כ בזה.

ופושט בגדי וכו'. שם כתבתי מזה ויש לעיין למה לא כתב כאן שפורסין סדין של בוץ בינו ובין העם כדאיתא ביומא ל"ד ב' ופקחתי עיני וראיתי כי המל"מ הרגיש בזה יעו"ש היטב.

ובא לו וכו'. יומא ל"ה ב'.

בין האולם וכו'. שם מסקינן בדף ל"ז א' כבין האולם ולמזבח ועיין במרן פ"ג ה"ב ועיי"ש מש"כ בזה יעו"ש היטב.

במזרח ופניו וכו'. שם ל"ה ב' במשנה ושם ל"ו א' ועי' לעיל פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הי"ד יעו"ש.

וסומך שתי וכו'. שם ושם בפ"ג מהל' מעשה הקרבנות יעו"ש.

אנא השם וכו'. שם ל"ה ב' ועיין לעיל פ"ב ה"ו.

לאמר כי וכו'. האי תיבת לאמר ליתא במשנה וגם רבינו לקמן בווידוי שני ובווידוי שלישי לא העתיק תיבת לאמר ועיין בש"ס שלפנינו בוידוי ראשון ובוידוי שני ליתא לתיבת לאמר אבל בוידוי שלישי שם ס"ו א' איתא לתיבת לאמר יעו"ש ולא ידעתי מה המה אלה.

מגריל על וכו'. שם ל"ז א' ועיין לעיל פ"ג ה"א וי"ב וה"ג.

וקושר לשון וכו'. לעיל סימן פ"ג ה"ד.

ולנשחט כנגד וכו'. שם העירותי בזה.

ובא לו וכו'. שם מ"א ב'.

ובני אהרן וכו'. שם ושם מ"ג ב'.

שוחט את וכו'. שם מ"ג ב'.

היכל מבחוץ. שם בש"ס ובירושלמי ובתו"כ אחרי פ"ג.

ונוטל את וכו'. שם ולעיל פ"ב ה"ה.

מן הסמוך וכו'. עיי"ש מ"ה ב' דיש ליקח מן מערב מזבח החיצון ולכתחלה בעינן כנגד הפתח ובדיעבד כשר אף שלא כנגד הפתח עיי"ש מ"ו א' תוס' ד"ה אבל וכו' ושם מ"ה ב' ד"ה הו"א וכו' וזבחים נ"ח ב' ומנחות ס"א א' תוס' ד"ה אבל וכו' וירושלמי פ"ה דיומא ה"ו ותוספתא שם פ"ג יעו"ש ובתו"כ אחרי פ"ג יעו"ש ועיין בלח"מ מש"כ בזה.

הרובד שבעזרה וכו'. ר"ל על אותו הרובד הרביעי שהיה עליו הדם כמבואר שם במשנה מ"ג ב'.

וכלי מלא וכו'. שם מ"ז א' איתא דהיתה נקראת מחתה ובירושלמי איתא דנקראת בזך ולכן כתב רבינו סתם כלי מלא קטורת.

הדקה. שם מ"ג ב' מ"ה א' כריתות ו' ב' וירושלמי פ"ד דיומא ה"ד ותו"כ אחרי פ"ג ועיין לעיל פ"ב מהל' כלי המקדש ה"ג יעו"ש.

אלא טפופות. יומא מ"ח א'.

הגדול לפי וכו'. שם מ"ז א' תו"כ אחרי פ"ג.

לתוך הכף. שם ומפרש דאי אפשר בלאו הכי.

כבר ביארנו וכו'. לעיל בהל' ביאת מקדש פ"ה הי"ח ועיי"ש פ"ט הט"ו, ובהל' פסולי המוקדשין פ"א הל' כ"ב וכ"ד יעו"ש.

מפני כובד וכו'. יומא מ"ז א'. ועי' מש"כ מרן בזה ומש"כ דהולכה בשמאל לא פסל רק מדרבנן יעו"ש לא נראה לענ"ד כן דהא שמאל פסל מדאורייתא כמבואר בזבחים כ"ד יעו"ש ובמנחות י' יעו"ש ועי' עוד בזבחים צ"ח א' ובמנחות פ"ג א' וחולין כ"ב יעו"ש ואי תימא דדוקא בהולכה ס"ל למרן דפסול מדרבנן לבד דזה אינו סברא כמבואר בזבחים כ"ד ב' דדוקא בהולכת איברים לכבש משום דהיא עבודה דאינה מעכבת כפרה אבל בהולכת דם דמעכבה כפרה ודאי דפסול מן התורה יעו"ש היטב ועיין עוד זבחים י"ד ב' יעו"ש היטב וביומא מ"ט ב' ועוד דאי יש לחלק בין הולכת הדם לשאר עבודות א"כ מאי קאמר בזבחים ס"ח ב' דשמאל כשר ביוה"כ יעו"ש ומאי ראיה מהולכה לשאר עבודות וע"ע בירושלמי פרק ה' דיומא הלכה א' ודברי מרן לדעתי צ"ע והעיקר כתירוץ השני שכתב מרן.

עד שמגיע וכו'. יומא נ"א ב'.

הפרוכת פרופה. מכאן משמע שפרוכת אחת היתה וכרבי יוסי דהתם ולעיל פ"ד מהל' בית הבחירה ה"ב פסק כרבנן דשתי פרוכות היו שם ועיין מש"כ לעיל בסימן ל"ט סעיף י"ד יעו"ש היטב אבל בלא"ה לק"מ דהכא מיירי בבית ראשון מדכתב עד שהוא מגיע לארון אבל לכאורה זה אינו דהא במקדש ראשון לא הוי פרוכת וכדאיתא שם נ"ב ב' אבל לק"מ דהא הוי פרוכת דבבי וכדאיתא התם נ"ד א' וכמש"כ רבינו שם וכמש"כ שם ולכאורה יש לעיין על הש"ס שם נ"ב א' דאמאי לא תירצו דהוי פרוכת דבבי אבל באמת לק"מ דהתם מקשה על הך דנקט שתי פרוכות הוי יעו"ש היטב ופשוט. שוב ראיתי כן בגליון הש"ס ד' ווילנא.

שני הבדים. שם נ"ב ב' ורבינו מיירי בבית ראשון לכן כתב בבין שני הבדים ולא כבין שני הבדים יעו"ש בש"ס וק"ל.

אבן השתייה. שם נ"ג ב'.

בראשי אצבעותיו וכו'. יומא מ"ט ב' וזה לשונו כיצד הוא עושה אוחז את הבזך בראשי אצבעותיו וי"א בשיניו ומעלה בגודלו עד שמגעת לבין אצילי ידיו וחוזר ומחזירה לתוך חפניו עכ"ל ורבינו לא הזכיר מזה שוב ראיתי בהגהות הגר"א שגורס כרבינו וכ"ה בסמ"ג בסדר העבודה יעו"ש ועי' ירושלמי פ"ה הלכה ב' שם איתא בענין אחר (ועיין לח"מ כאן).

עבודה קשה וכו'. יומא מ"ז ב' מ"ט ב' זבחים ס"ד ב' מנחות י"א א' ועיין לעיל סימן מ"א סעיף ח' יעו"ש ומש"כ עבודה קשה י"ל לפי שיש בזה צער יותר מהכל וכמש"כ תוס' ביומא ד"ה והאיכא וכו' ועיין תוס' מנחות שם ד"ה והא איכא וכו' (ובזה מיושב קושיית התוס' מנחות נ"ד א' ד"ה אין לך וכו' יעו"ש).

וצובר את וכו'. שם מ"ט ב' נ"ב ב'.

שתהיה הקטורת וכו'. שם נ"ב ב' ועיין לעיל פ"ג מהל' תמידין ומוספין ה"ח יעו"ש היטב.

עד שיתמלא וכו'. שם ועיין בירושלמי הלכה ב'.

מהלך אחורנית וכו'. עיין פ"ז מהל' בית הבחירה ה"ד יעו"ש.

שם בהיכל וכו'. שם נ"ב ב'.

רצון מלפניך וכו'. שם נ"ו ב' ועיי"ש בירושלמי בנוסח אחר יעו"ש.

צריכין לפרנסה. שם בש"ס איתא ולא יהיו עמך ישראל צריכין לפרנסה זה מזה וכ"ה בירושלמי שם וז"ל ושלא יצטרכו עמך ישראל אלו לאלו עכ"ל וכ"כ רבינו בפי' המשניות ולכן נ"ל שט"ס הוא וכצ"ל שלא יהיו עמך בית ישראל צריכין לפרנסה זה מזה.

הלכה ב

כמו שבארנו. פ"ג מהל' תמידין ומוספין ה"ג.

נוטל דם וכו'. שם נ"ג ב' ובתו"כ אחרי פ"ג.

ומזה ממנו וכו'. לעיל פ"ג ה"ה ולעיל פ"ה מהל' מעשה הקרבנות הי"ב.

כן הזהב וכו'. שם נ"ג ב'.

שני שבהיכל וכו'. כת"ק שם ולכן כתב ואח"כ נוטל דם הפר והיינו כרבנן וכמש"כ שם רש"י וכן הוא בהדיא שם בש"ס נ"ו ב' דלת"ק היה תחלה מניח דם השעיר ואח"כ נוטל דם הפר אבל לר' יהודה שלא היה שם אלא כן אחד היה נוטל תחלה דם הפר ואח"כ הניח דם השעיר ולפי שראיתי לספר קהלת יעקב שהקשה על רש"י ולא נזכר מהש"ס הנ"ל שמבואר בהדיא כרש"י ומה שהקשה מהא דפסחים ס"ד ב' קבל את המלא והחזיר

את הריקן יעו"ש במחילת כת"ר אישתמיטתיה להגהות מיימוני ולהמגן אברהם בסימן קמ"ז ס"ק י"א יעו"ש היטב וע"ע בשיירי קרבן בירושלמי יומא פ"ז ה"א שכתב טעם אחר כאן משום חולשא דכה"ג יעו"ש היטב (ודע דמש"כ הש"ק שם דר"י דהתם לא ס"ל לטעם דאין גוללין ס"ת מפני כבוד הצבור יעו"ש היטב ובאמת אין שום הכרע לזה ובפרט לפי הגי' שבפ"ד דמגילה ה"ה וז"ל ר' יוסה בעי הגע עצמך שהיתה פרשה קטנה א"ל כדי שישמעו ישראל את התורה על הסדר יעו"ש וכן הגיה הגר"א בפי"א דמ"ס ה"ב יעו"ש א"כ אין שום הכרח דרבי יוסי לא ס"ל טעם דאין גוללין את התורה מפני כבוד הצבור ואפילו לגי' שגורס אלא כדי וכו' ג"כ אין שום הכרע ושוב ראיתי במראה הפנים בפ"ז מסוטה שהשיג עליו יעו"ש היטב).

כנגד הארון וכו'. עיין מש"כ לעיל פ"ה מהל' מעשה הקרבנות הי"ג יעו"ש.

מערה דם וכו'. עיין לעיל פ"ג ה"ה מש"כ בזה יעו"ש ס"ק כ"ה.

שהיה בו וכו'. שם נ"ג ב' ונתן את המלא בריקן ושם נ"ח א' ובירושלמי פ"ה ה"ד יעו"ש היטב.

לפנים ממזבח וכו'. כבר כתבתי מזה לעיל בפ"ה מהל' מעשה הקרבנות הי"ד יעו"ש היטב.

מזרחית צפונית וכו'. כסתם משנה שם נ"ח ב' וכ"ה בתוספתא רפ"ג ובתו"כ אחרי פ"ד יעו"ש היטב ולכן פסק רבינו כן אבל הרא"ש פסק כר' עקיבא דמתחיל מקרן מזרחית דרומית דס"ל דסתם משנה אתי כר"י דס"ל דפרוכת אחת היתה ופרופה מן הצפון אבל אנן ס"ל כרבנן יעו"ש היטב והיינו כשיטת רש"י שם ועיין ברבינו ירוחם שמביא שני דיעות בזה והנה הרבה הארכתי בפ"ה מהל' מעשה הקרבנות הי"ד יעו"ש היטב והנה אביא עוד ראיה לרבינו דהא סתם סיפרא ר' יהודה כידוע והא ר"י ס"ל בש"ס דידן דפיתחא בדרום קאי יעו"ש נ"א ב' אלא ודאי דאף מאן דס"ל פיתחא בדרום מ"מ ס"ל דמתחיל בקרן מזרחית צפונית וכמש"כ שם (ודע דזו הברייתא דשם נ"א ב' עיין בירושלמי שם ה"ב נשנה בנוסחא אחרת יעו"ש) והבן (וראיתי בש"ס דפוס ווילנא נ"ט א' ברש"י ד"ה מכלל דת"ק וכו' שכתב רש"י ות"ק דמתניתין ריה"ג וכו' ונכתב על הגליון וז"ל עיין דף הקודם ע"ב ד"ה ריה"ג וצ"ע עכ"ל ולא ידעתי מה קשה ליה בזה יעו"ש).

שהיתה לפניו וכו'. כסתם מתניתין אליבא דר"א והוא כר"י שם נ"ט א' וכ"ה שם בתו"כ. ובתוספתא פ"ג יש שם ט"ס והעיקר כמו שהגיה הגר"א על פי ש"ס שלנו ובירושלמי שם ה"ה הובא רק דר"א שאליבא דר"מ לבד יעו"ש וצ"ע שהוא נגד המשנה והוא לא העיר בזה מידי ואי לא מסתפינא הו"א שט"ס הוא וצ"ל כמו שהוא בש"ס דידן והבן ומה דפסק

רבינו כר"א עיין במרן ועיין בפ"ה מהל' מעשה הקרבנות הי"ד מש"כ בזה וע"ע בסימן ס"ה סעיף י"ד שכתבתי שי"ל דרבינו ס"ל דהיה הקפה ברגל יעו"ש ובאמת לא משמע כן כאן רק די"ל דרבינו ס"ל כמו שכתבתי שם בשם הירושלמי דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד יעו"ש היטב.

הגחלים והאפר וכו'. יומא נ"ט א' ובירושלמי ה"ו ובתוספתא שם פ"ג וע"ע שם בתו"כ.

ז'פעמים וכו'. עיי"ש נ"ט א' פלוגתא בזה וכתב מרן דפסק כר' יוסי משום דנימוקו עמו ועוד דהוא מאריה דתלמודא טפי מבר פלוגתיה יעו"ש והדברים תמוהים לכאורה דהא טעמו דר' יוסי משום דפיתחא בצפון קאי אבל רבינו ס"ל כרבנן דשתי פרוכות היו אמנם י"ל דמרן אזיל בשיטת הרשב"א דבפתח ס"ל לרבינו דבצפון קאי אבל באמת לפי מש"כ בסימן ל"ט א"כ בלא"ה אתי שפיר דפסק רבינו כן כיון דס"ל דמתחיל בצפונית מזרחית ומסיים במזרחית דרומית ולכן שם היה נותן ופסק כר' יוסי ולא מטעמיה ובירושלמי שם ה"ו איתא וז"ל אית תניי תני צד צפוני ואית תניי תני צד דרומי מאן דאמר צד צפוני ר' ליעזר ומאן דאמר צד דרומי רבנן עכ"ל ומבואר מזה דלר' אליעזר דאמר הקפה ביד והוא היה עומד בקרן מזרחית צפונית ושם היה מזה על טהרו אבל לרבנן דהיה מקיף ברגל ובהזאה אחרונה היה עומד בקרן מזרחית דרומית ושם היה מזה על טהרו וא"כ רבינו דס"ל במקומו היה עומד ומזה א"כ היה צריך ליתן בצפון המזבח אבל רבינו לא ס"ל כן וס"ל כש"ס דילן דלכו"ע במקום שגומר הזאת קרנות היה נותן על טהרו מדכתיב וטהרו וקדשו ועוד הירושלמי אזיל לשיטתו דלא מייתי בה"ה רק דר"מ אליבא דר"א דהיה עומד במקומו והיה נותן מתחלה מקרנות שסביבו ואח"כ היה נותן שכנגדו באלכסון אבל רבינו שפסק כר"י דהיה מתחלה נותן להרחוקים ממנו ואח"כ היה נותן בקרן שאצלו וא"כ היה עומד בקרן מזרחית דרומית ושם היה גומר כמש"כ רבינו חוץ מן האחרת שהיתה לפניו וא"כ היה עומד בקרן מזרחית דרומית ולכן היה נותן על טהרו בצד דרום והבן (ואף שאינו מבואר בפלוגתא דר"מ ור"י איזה היה אחרונה מ"מ מדברי רבינו מבואר היטב שאותה שאצלו היה אחרונה).

יסוד מערבי. לעיל פ"ג ה"ו.

אצל שעיר וכו'. שם ס"ו א'.

חטאו ועוו וכו'. כ"ה שם במשנה אבל שם ל"ה ב' בוידוי ראשון איתא עויתי פשעתי חטאתי וכו' לעונות ולפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי וכן שם מ"א ב' בוידוי השני איתא חטאתי עויתי פשעתי וע"כ הוא ט"ס וצ"ל עויתי פשעתי חטאתי מדמסיים שם כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי יעו"ש

וכ"ה שם במשניות ובירושלמי והיינו כר' מאיר דשם ל"ו ב' יעו"ש אבל כאן איתא במשנה שבגמרא חטאו עוו פשעו כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאו ושעוו ושפשעו לפניך וכו' אבל בירושלמי איתא שם במשנה גם כאן שעוו ושפשעו ושחטאו וכו' ואיתא שם בירושלמי ה"ב וזה לשונו תני בר קפרא עוו פשעו חטאו שלא להזכיר גניין של ישראל עכ"ל וכתב שם הקרבן העדה לחד פירושא דלהכי קאמר עוו פשעו חטאו ולא אמר כסדר חטאו עוו פשעו כדי שלא להזכיר גנאי של ישראל יעו"ש ובאמת קשה מאד דמאי היה קשיא ליה אמאי לא אמר כסדר חטאו עוו פשעו הא סתם מתניתין ר"מ ור"מ ס"ל שזה צריך לומר בכל הוידויין עוו פשעו חטאו ולרבנן אה"נ שצריך לומר חטאו עוו פשעו וכמו שכתב רבינו כאן אבל רואה אני את דברי המפרש לתוספתא בפרק ג' שהגיה בירושלמי דצריך להיות תני בר קפרא חטאו עוו פשעו שלא וכו' ורצה לומר דהכא כולי עלמא מודים דצריך לומר חטאו עוו פשעו ולפירוש זה עיקר הגירסא כמו נוסח הש"ס שלנו שם ס"ו א' דצריך לומר חטאו עוו פשעו. ויש ידים מוכיחות לזה קצת מהתוספתא שבפרק ב' גבי וידוי ראשון מייתי פלוגתא דרבי מאיר וחכמים ואילו כאן בפרק ג' לא מייתי דרבי מאיר רק דר"י דסבירא ליה דצריך לומר כאן חטאו עוו פשעו יעו"ש והבן.

משלח כו'. לעיל פ"ג ה"ז.

ויוצא לעזרת וכו'. שם הלכה ח'.

השעיר הנעשה וכו'. עיין לעיל פ"ב ה"א מש"כ שם מזה יעו"ש היטב מה שהארכתי קצת בזה והנה כעת פקח ה' עיני וראיתי בהגהות הגר"א שהגיה שם בדר' עקיבא דתוספתא דכצ"ל ר"ע אומר פר העולה ושבעת כבשים עם תמיד של שחר היו קרבין שנאמר מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד ואח"כ עבודת היום ואח"כ אילו ואיל העם ואימורי חטאות ואח"כ שעיר הנעשה בחוץ שנאמר שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפורים ואח"כ תמיד של בין הערבים מ"ט וכו' יעו"ש היטב וטעמו אולי לפי שא"א לומר דשעיר הנעשה בחוץ יהיה קודם אילו ואיל העם מטעם דאיתא שם ע"א א' ויצא ועשה מיציאה הראשונה יעו"ש ועיי"ש בתוס' ד"ה ואח"כ שעיר וכו' יעו"ש היטב שנדחקו בזה ולפי זה צ"ל מאי דפריך שם הש"ס ור' אליעזר האי מלבד חטאת הכפורים מאי עביד ליה צ"ל משום דלר"א עביד שעיר החטאת עם תמיד של בין הערבים בטבילה חמישית אבל לר' עקיבא עביד בטבילה שלישית ולכן שפיר מקשה. אמנם לרבינו שכתב לעיל פ"ב דבין ר"א ובין ר"ע ס"ל דתמיד של בין הערבים עביד בטבילה שלישית ולא פליגי רק בפר העולה ושבעה כבשים דלר"א בטבילה שלישית נעשים ולר"ע נעשים עם תמיד של שחר ואם נימא דלר"ע היה אילו ואיל העם קודם שעיר הנעשה בחוץ וכמו

לר"א א"כ מאי פריך ור"א האי מלבד חטאת הכפורים וכו' מאי פריך דהא לר"ע נמי הכי הוא וצ"ל משום דלר"א מפסיק בין אימורי חטאת לשעיר הנעשה בחוץ עם פר העולה ושבעת כבשים משא"כ לר"ע דתיכף אחר אימורי חטאת היה קרב שעיר הנעשה בחוץ משום דכתיב מלבד חטאת הכפורים וכו' דמשמע תיכף אחר הקרבת אימורי חטאת היה מקריב שעיר הנעשה בחוץ ולכן פריך לר"א שפיר האי מלבד מאי עביד ליה (ודע דכל זה מיירי בהקרבתם דלענין זריקת דמם לכאורה א"צ פנים כי החטאת קודם לאילו ואיל העם כמבואר לעיל פ"ט מהל' תמידין ומוספין ח"ה וה"ו יעו"ש שוב ראיתי כי בס' יד דוד כתב כן בשם הרלב"ג יעו"ש רק מאי דמשמע מדבריו דגם לר"א שעיר החטאת קודם לפר העולה ושבעת כבשים יש לעיין בזה דלכאורה משמע מדברי ר"א דשעיר חטאת הנעשה בחוץ היה מאוחר לפר העולה וז' כבשים והיה נעשה עם תמיד של בין הערבים מאוחר לפר העולה וז' כבשים ויש לעיין בזה היטב) ודברי הגר"א הם נגד כל הראשונים ונגד המבואר בתוספתא.

ודע עוד כי בירושלמי פ"ז דיומא ה"ב איתא וז"ל א"ר יוחנן זו דברי ר' אליעזר ור' עקיבא אבל דברי חכמים כולהן היו קריבין עם תמיד של בין הערבים ר' חונה בשם רב יוסף אתיא דר' לעזר כב"ש כמה דבית שמאי אמרי תדיר ומקודש מקודש קודם כן ר' ליעזר אומר תדיר ומקודש מקודש קודם (ועיין בנזיר ירושלמי פ"ז סוף ה"א וצ"ע ועיין במראה הפנים שם) היך עבידה עבודת היום מקודשת ומוספי היום תדירין עבודת היום קודמת למוספי היום פר ואיל ושבעת כבשים תמימים היו קריבין עם תמיד של שחר והשאר היו קריבין עם תמיד של בין הערבים רשב"ל אומר טעמא דהין תניא כדי לסמוך חטאת לחטאת ועולה לעולה ואית דבעי מימר הפר והאיל ואילו ואיל העם וז' כבשים תמימים היו קריבין עם תמיד של שחר והשאר היו קריבין עם תמיד של בין הערבים והדין תניא תולה עבודות מ"ט ויצא ועשה את עולתו ועולת העם כאמור בענין מה אמור בענין אילו ואיל העם א"ר בון בר חייא ושעיר מ"ט מדם חטאת הכפורים כבר קדמה חטאת הכפורים עכ"ל והנה לכאורה אין לו פתר דקאמר לר"א היך עבידה וקאמר דעבודת היום קודמת למוספי היום ושוב קאמר דפר ואיל וז' כבשים קרבין עם תמיד של שחר וא"כ לכאורה סתר עצמו תוך כדי דיבור ועוד הא ר"א סבירא ליה בש"ס דידן דפר העולה וז' כבשים ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים היו נעשים וגם במשנה איתא דז' כבשים היו נעשים עם אילו ואיל העם ובתוספתא איתא דלר"א פר העולה ושעיר הנעשה בחוץ היו קריבין עם תמיד של שחר וז' כבשים היו קריבין עם אילו ואיל העם ועיין בהגהות הגר"א על הש"ס שכתב דר"א דמתניתין הוא ר"א דתוספתא יעו"ש מכל זה מבואר דז'

כבשים היו עם אילו ואיל העם ובירושלמי מבואר דלר"א היה פר ואיל וז' כבשים עם תמיד של שחר וזה דלא כחד לכן אי לא מסתפינא אמינא כי ט"ס הוא בירושלמי ומן הא דפר ואיל וכו' הוא ברייתא בפ"ע ואולי צ"ל ואית תנייא פר ואיל וכו' (וסבירא ליה דאיל שבמוסף היום לאו היינו איל העם שבאחרי מות וס"ל כדעת ראב"ש שס"ל ששני אילים הם וכן מוכח מהא דקאמר אח"כ הפר והאיל ואילו ואיל העם) ואולי הוא ר"ע שבתוספתא דש"ס דידן דס"ל דפר העולה עם ז' כבשים בתמיד של שחר היו קרבין ואח"כ עבודת היום ואח"כ שעיר הנעשה בחוץ עם אילו ואיל העם וזה הטעם שנתן רשב"ל כדי לסמוך עולה לעולה (היינו המוספין עם תמיד של שחר) וחטאת לחטאת (היינו שעיר החיצון אחר חטאת הפנימי) אולם מה שאמר אח"כ ואית דבעי מימר הפר ואיל ואילו ואיל העם וז' כבשים היו קריבין עם תמיד של שחר צ"ע דהא כתיב בהדיא דאילו ואיל העם היו קריבין אחר עבודת היום וצ"ע בזה אף שיש לדחוק וה' יאיר עיני.

והנה מן הירושלמי הזה לפי מה שבארתיו יצא לנו שיש ראיה לסברת הראשונים ששעיר הנעשה בחוץ היה נעשה קודם אילו ואיל העם ודלא כשיטת הגר"א והטעם דבעינן שיהא חטאת סמוך לחטאת ויש לעיין בכל זה.

עוד ראיתי בהגהות הגר"א שהגיה במשנה שם ע' א' וז"ל ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים וכו' כצ"ל עכ"ל ומוחק אלו שתי תיבות היו קריבין ומיושב בזה קושיית התוס' שם ד"ה ושעיר וכו' ועיי"ש עוד מש"כ שם ע"ב בד"ה ואח"כ וכו' יעו"ש היטב שוב ראיתי כי גם בתוס' ישנים הגיהו כגירסת הגר"א יעו"ש (ודע שבציון התוספות בריש הדבור הוא ג"כ כגירסת התוס' ישנים והגר"א יעו"ש).

ומטיב את וכו'. עיין לעיל פ"ב ה"ב.

מלוין אותו ויו"ט וכו'. שם ביומא ע' א'.

והנה לשלמות המלאכה אמרתי לעיין בסדר העבודה בפיוט שלנו והמג"א כתב בסימן תרכ"א כי הוא נסדר ע"פ דין והנה יצאתי לתקן בדקיו וסדקיו.

שם באות מ' כתב זורק מקטיר ומטיב וכו' והנה לפי סדר האותיות צריך החרוז להתחיל באות מ' אבל מפני הדין כי זריקה היה מקודם לכן שינה שפיר ונכון הוא. שם באות ע'. עלצו תרום דשן בפייס ראשון. עוד יפיסו לדישון פנימי ומנורה. עקב קטורת פייס חדשים ישלשו. ערוך נתחים יחד פייס הרביעי. עיין לעיל הלכה א' מש"כ שם ולעיל פ"א ה"ב יעו"ש. שם באות פ'. פרו מוצב בין אולם ולמזבח. עיין לעיל סעיף א' ובמרן סימן פ"ה סעיף ב' ובמש"כ שם.

שם באות צ'. צבע זהורית קשר בראש משתלח, אבל בשעיר חטאת משמע שלא קשר

ועיין מש"כ לעיל פ"ג ה"ד. שם באות ש'. שבע על טהרו ובקרניו ארבע, תמוה כי מקודם היה נותן על הקרנות ואח"כ על טהרו כמש"כ בפרק זה ה"ב ולעיל בפ"ג ה"ה וע"ע לקמן פ"ה ה"ד מש"כ בשם התוספתא. שם באות ת'. תכף ועשה אילו ואיל העם עם תרב חטאת ומוספין הקריב כחוק, משמע שעשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת והקריב המוספין וכבר הארכתי בזה כאן הלכה ב' ולעיל פ"ב ה"ב יעו"ש. שם באות ת'. תר וקדש ופשט טבל וקדש תכריך בדים עט ונכנס בדביר. מש"כ פשט טבל וקדש הוא תמיה גדולה דלדידן היה הקידוש אחר הלבישה ואף ר"מ מודה בזה כמבואר ביומא ל"א ב'. זהו מה שראיתי לבאר במוסף.

אבל בסליחות כתב המג"א בעצמו שהרבה דברים נאמרו בו שלא ע"פ דין ואבאר אחד לאחד.

בסליחה המתחלת אכפרה פני מלך רב.

שם באות ב'. בקרות הגבר נתמלאה עזרה מישראל, תמוה כי זה לא היה רק ברגלים ולא ביוה"כ כדמשמע ביומא כ' ב' וכן פרש"י שם ע"א.

שם באות ג'. לטבילת חול משכים ולבש וקדש ידיו ורגליו די קרני אילת כהפציל נם הצופה מליו. דמשמע ממנו שהיה טובל ולובש קודם שהאיר עד שבחברון ולא משמע כן ברפ"ג דיומא רק שאחר שעלה השחר עד שבחברון אז הורידו כה"ג לבית הטבילה יעו"ש.

שם אות ה'. הטיב וזרק והקטיר והעלה, מש"כ הטיב קודם זריקה תמוה הוא עיין לעיל הלכה א' ופרק א' הל' ב' ג' ופ"ב הלכה ב.

שם אות י'. ירד בקדש וטבל וקדש ועטה פלוסים, תמוה דהא הקידוש היה אחר הלבישה וכמש"כ על הפיוט אות ת'.

שם באות פ'. בא למזבח סגור וטהרו וכלל קרנותיו, כמו שתמהתי על הפיוט באות ש' כן אתמה על המסדר הלז דבתחלה נתן על קרנותיו ואח"כ על טהרו. שם באות צ'. צת חלבים והחי הטעין שגגת עם ועונותיו, זה תמוה מאד כי לא הקטיר את האימורים עד טבילה שלישית לאחר אילו ואיל העם לכל הפחות גם לא הוציא את האימורים עד לאחר שילוח השעיר החי כמבואר כאן בהלכה ב' ולעיל פ"ג ה"ז יעו"ש.

שם באות ק'. וקדש ופשט וטבל ושמונה לבש למוספין, משמע כדעת רבינו דשעיר החיצון הקריב תיכף אחר טבילה ג' וכמש"כ כאן בהלכה ב' ולעיל פ"ב ה"ב וצ"ע אמאי לא הזכיר הקידוש שלאחר הלבישה.

שם באות ר'. רחץ וטבל וקדש ועט בהנדויין להתיפה, האי רחץ היינו קידוש ידים ורגלים,

אך צ"ע אמאי לא הזכיר הפשיטה שבין הקידוש לטבילה. גם צ"ע מש"כ וקדש ועט, הוא תמוה שבתחלה לבש ואח"כ קדש.
שם באות ש'. שלח מדיו בקדש והגניזם נצח נחץ וטבל וקדש וציץ נתן על המצח, יש לתמוה למה לא הזכיר הקידוש שקודם הפשיטה, גם מש"כ וטבל וקידש וציץ נתן על המצח, הלא הקידוש היה אחר לבישת כל הבגדים ולא קודם לבישת הציץ.
זהו מה שמצאה ידי יד כהה למצוא ולתקן את בדקי הפיוטים כי רבו וצריך כל אדם השם דרכיו לתקן שיהא דרך סלולה למען לא יכשל כל שירוץ בו.

פרק ה

הלכה א

בבגדי לבן וכו'. יומא ל"ט א' מ' א' ס' א' זבחים מ' א' תוספתא פ"ג דיומא ירושלמי פ"ה דיומא ה"ו ופסק כר' יהודה מטעם שכתב מרן יעו"ש ודע כי בירושלמי נזכר דברי ר' נחמיה בשם חכמים יעו"ש ומה דאיתא שם וחכ"א אף בבגדי זהב בחוץ פסול הוא ט"ס כמש"כ הקרבן העדה דצ"ל בבגדי לבן בחוץ יעו"ש ועיין מש"כ לקמן הלכה ד' בשם רמב"ן.
בפנים בהיכל וכו'. עיין לח"מ מש"כ בזה בשם רש"י ז"ל דדוקא בבגדי לבן של לפני ולפנים מעכב יעו"ש ועיין ביומא שם מ' א' דאיתא שם לא דאקדים מתנות דפר במזבח מקמי מתנות דשעיר בהיכל ור"י היא דאמר דברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ לא מעכבי עכ"ל ומבואר מכאן כדברי רש"י ז"ל וכ"מ נמי בזבחים מ' א' וכמש"כ הלח"מ, ומש"כ הלח"מ דט"ס הוא ברבינו יעו"ש לא ידעתי מה יענה על דברי הרע"ב שם בפ"ה שכתב בהדיא דבהיכל נמי פסלה יעוין שם ועיי"ש בתוס' יו"ט יעו"ש היטב וראיתי בספר שיח יצחק שהביא בשם המאירי דדעת רבינו היא ממוצעת בין ר"י ובין ר' נחמיה יעו"ש היטב והשיח יצחק כתב באמת כי רבינו פוסק כר' נחמיה יעו"ש ויש ראיה מהירושלמי שרמזתי לעיל ס"ק א' דהביא דברי ר"נ בלשון חכמים יעו"ש היטב ועוד אי"ה יבואר לפנינו ועיין לקמן הלכה ד' מה שהבאתי דברי רמב"ן יעו"ש היטב וע"ע לקמן הלכה י'.

הלכה ב

לא עשה וכו'. יומא מ"ט א' ס' ב'
לא עשה וכו'. שם ס"א א' ועיין ירושלמי פ"ד דיומא ה"א יעו"ש היטב דאיתא שם שחיטתו של שעיר מעכבת מתן דמו של פר יעו"ש היטב.

דמו נכנס וכו'. בש"ס שם ליתא לטעם זה ובאמת יש להתיישב בזה דלכאורה א"צ לזה דבשלמא ברישא בקטרת שחפנה קודם שחיטת הפר דהתם תרווייהו הוי עבודת חוץ דבין חפינה ובין שחיטה הוו בעזרה לכן בעינן טעמא דצורך פנים כפנים דמי משא"כ הכא דשעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר אע"ג דנימא דמה ששחט שעיר בלא זמנו לא נפסל דהוי עבודת חוץ מ"מ הא דם הפר ניתן שלא בזמנו ובפנים הסדר מעכב שפיר וה"ז דומה למאי דאיתא שם מ' א' אלא שעיר אין מעכב את הפר מאי ניהו אילימא דאי אקדים מתנות דפר בהיכל מיקמי מתנות דשעיר בפנים חוקה כתיב בהו יעו"ש אלמא אע"ג דאין הסדר של הפר מעכב דהוי עבודת חוץ מ"מ פסול מטעם השעיר שלא נעשה בזמנו וה"נ הרי דם הפר נעשה אחר שחיטת השעיר שלא בזמנו ועיין רש"י שם ס' א' ד"ה בבגדי לבן וכו' שם כתב ג"כ הטעם דשחיטה היא צורך פנים יעו"ש וי"ל דהיינו דווקא לענין דלמעלה שחפן הקטורת קודם שחיטת הפר, וגם בזה צ"ע קצת ל"ל הטעם בשחיטה דצורך פנים כפנים דמי תיפוק ליה כיון דחפינה צורך פנים היא הרי היא כעבודת פנים וא"כ אף דשחיטה היא לאו צורך פנים מ"מ עבד החפינה דהיא כעבודת פנים שלא בזמנה והוי כההיא דיומא מ' א' שהבאתי למעלה.

שוב ראיתי בתוס' ישנים ס' א' בד"ה אבל בדברים שכתבו וז"ל ועוד תימה קצת שהרי עושה עבודת פנים שלא כסדר שעושה הוצאת כף ומחתה קודם אילו ואיל העם ובפרקין דלעיל אמרינן דאי אקדים מתנות דפר בהיכל קודם מתנות דשעיר בפנים חוקה כתיב ביה והכא נמי הקדים עבודת פנים שלא כדין וי"ל דהקדמת עבודת פנים אין לחוש כמו מתנות דפר דעבדינהו קודם הגרלה דלא מעכב הסדר אע"ג דגוף הגרלה מעכב עכ"ל. והנה תירוצים לא שייך הכא כיון דמאחר מתנות דם הפר אחר שחיטת השעיר והבן. והנה לסברת התוס' ישנים דלא קפדינן רק על איחור דברים שבפנים ולא על הקדמתם א"כ הא דקאמר הטעם גבי קטורת שחפנה קודם שחיטת הפר לא עשה ולא כלום משום דצורך פנים כפנים דמי לא קאי על החפינה דהא אף שחפן מקודם מ"מ הא על ההקדמה לא איכפת לן וצ"ל דה"ק דהשחיטה היא צורך פנים והרי איחרה שלא כדינה אבל מדברי רבינו לא משמע כן מדכתב שם הטעם משום דחפינה צורך פנים היא, ועוד למה כתב כאן הטעם משום דדמו נכנס לפנים הא בלא"ה ניחא כיון דמאחר מתן דם פר שהוא בפנים וע"ע בתוס' ישנים ל"ט ב' ד"ה הנחה וכו' יעו"ש היטב. שוב ראיתי שם מ' א' בד"ה נהי דבסידרא וכו' שכתב התוס' ישנים וז"ל והשתא הדר ביה ממאי דס"ד מעיקרא דאי אקדים מתנות דפר מקמי דשעיר בפנים חוקה כתיבא ביה דבזה פשיטא ליה לעיל דאע"פ דדברים הנעשים בבגדי לבן מבחוץ לא מעכבי לר' יהודה וכ"ש סדרן דלא מעכבי

מ"מ כיון שמאחר סדר פנים ומפסיק בו מעכב דכתב ביה חוקה השתא מיהא לית ליה הך סברא דאי אית ליה ה"נ כתיבה חוקה שעושה מתנות שבפנים מקמי הגרלה עכ"ל וכן י"ל שהיה סברת רבינו ורש"י ולכן בעי שיהיה הכל עבודת פנים ולכן לעיל שחפן קודם שחיטת הפר הרי תרווייהו צורך פנים נינהו וכן בשחט שעיר החטאת קודם כפרת הפר ודוק היטב (וע"ע בס' שיח יצחק ס"א א' מש"כ ג"כ להוכיח דבשחיטה ג"כ אמרינן צורך פנים כפנים דמי) וע"ע בתוס' ישנים שם שהביאו הא דעולא והוכיחו דמטעם ששחיטה צורך פנים הוא יעו"ש.

ועוד י"ל דמשו"ה כתב רבינו ושינה בלשונו דגבי חפינה כתב צורך פנים בעבודת פנים הוא וגבי שחיטה כתב אע"פ שהשחיטה בעזרה הרי דמו נכנס לפנים ולא כתב דצורך פנים היא לכן נ"ל כי מש"כ דמו נכנס לפנים ר"ל דמו של פר הוא בפנים והרי הוא ממש כהסוגיא דשם מ' א' אך לפ"ז הלשון נכנס לפנים דחוק והו"ל לומר הרי דמו בפנים והבן.

ועיין בשיירי קרבן בירושלמי יומא פ"ד ה"א וז"ל (בד"ה שחט את וכו') בבבלי גרסינן אמר ר"ח קטורת שחפנה קודם שחיטתו של פר לא עשה כלום ואף על גב דלא כתב חוקה אלא בדברים הנעשים בבגדי לבן שבפנים כיון דשחיטה צורך פנים כפנים דמי וקשה למה לא קאמר דאם שחט הפר קודם הגרלה לא עשה כלום ושניהם קודם לקטורת ושניהם צורך פנים הם ונעשים בבגדי לבן וי"ל דסובר הבבלי כיון דשניהם אינן אלא לצורך פנים ואינן באין לפנים אין מעכבין זה את זה עכ"ל ויש לעיין דא"כ חפינה ושחיטה ג"כ לצורך פנים הם ומ"מ לא עשה כלום וצ"ל דהתם מ"מ תרווייהו נכנסין אח"כ לפנים הקטורת והדם משא"כ הכא ההגרלה נעשית ג"כ בשביל השעיר המשתלח והוא לא נכנס בפנים ועיין סברא זו בתוס' ישנים ל"ט ב' ד"ה הנחה וכו' ובדף מ' א' ד"ה נהי וכו' וצ"ע למה לא הזכירם ועיי"ש מ' א' דמסקינן בהדיא דאם שחט קודם הגרלה לא מעכבא יעו"ש היטב.

ועיין בירושלמי שם פ"ה ה"ו שהגיה שם הקרבן העדה וז"ל א"ר לעזר שחט את השעיר ואח"כ נתן מדם הפר על בין הבדים הנעשה בתחלה כשר א"ר יוסי אילו נשפך מדם הפר ודם השעיר מונח בכוס שמא אינו מביא פר אחר וכשר מה בין שחט עד שלא נתן מה בין שחט משנתן אילו אמר ונתן יאות עכ"ל ועיי"ש בקרבן העדה ולפ"ז מבואר דפליג על הא דעולא והנה סברת הירושלמי שמדמה אם שחט משנתן ואם שחט עד שלא נתן עיין בתוס' ישנים ס"א א' ד"ה בקטרת וכו' שאין דעתם כן יעו"ש היטב והיינו שהם כתבו לסברת ש"ס דידן אבל הירושלמי חולק בזה והבן אמנם שם פ"ד ה"ג (והבאתיו לקמן הלכה כ"ז) משמע כסברת תוס' ישנים יעו"ש.

אמנם גירסתינו בירושלמי היא כך א"ר לעזר ונתן מדם הפר על בין הבדים ועל בין הפרוכת ואח"כ שחט את השעיר הנעשה בתחלה כשר א"ר יוסה אילו נשפך מדם הפר ומדם השעיר המונח בכוס שמא אינו מביא פר אחר וכשר מה בין שחט עד שלא נתן מה בין שחט משנתן אילו אמר ונתן יאות עכ"ל ויש לפרש דר' לעזר ס"ל כמש"כ בשם תוס' ישנים דלמסקנא אם נתן מתנות דפר בהיכל מקמי דנתן מתנות דשעיר דכשר ולכן כ"ש דאם נתן מתנות דפר בהיכל קודם שחיטת השעיר דכשר דלא הוי השינוי בעבודת פנים רק הוי שינוי בעבודת חוץ וע"ז מביא ר' יוסה ראיה דאין עבודות חוץ מעכבות דאילו אם נשפך דם הפר והשעיר אחר מתנות דם שבפנים אינו מביא פר אחר ואע"ג דאז שוחט שניהם ביחד ואנן בעינן דהפר יהא נשחט קודם השעיר אלא ודאי דבעבודות חוץ לית לן בה וה"נ עבודות חוץ היא ואולי י"ל שצ"ל כמו שגורס הק"ע שנשפך דם הפר ודם השעיר מונח בכוס שמא אינו מביא פר אחר אלמא אע"פ שבעינן שהפר יהא נשחט מקודם מ"מ כיון שכבר נגמר עבודת דם הפנים של פר שוב לית לן בעבודות חוץ ואע"פ שעדיין לא נתן מתנות פנים דשעיר מ"מ אנן לא קפדינן רק ששתי עבודות יהיו של פנים אז קפדינן אסדרן וה"נ להיפך אם שחט השעיר אחר עבודת חוץ דפר נמי כשר וזה שסיים מה בין שחט עד שנתן לשחט עד שלא נתן ור"ל כמו אם שחט הפר עד שלא נתן מתנות דשעיר דכשר ולא חיישינן על סדרן ה"נ אם שחט השעיר אחר שנתן מתנות הפרוכת דפר נמי כשר. ועוד י"ל כי מאמר ר' יוסה הוא דין בפ"ע וקמ"ל כמש"כ התוס' ישנים ס"א א' ד"ה בקטורת וכו' וכמש"כ לעיל אך סוף דברי הירושלמי שמסיק אילו אמר ונתן יאות לא ידעתי להולמו לפ"ז והוא קשה המובן.

הלכה ג

אינן כלום. לפי מש"כ לעיל ה"ב ד"ה דמו נכנס בשם התוס' ישנים דאם עשה עבודת חוץ קודם עבודת פנים לא פסל כמש"כ שם מ' א' יעו"ש א"כ יש לעיין אמאי פסול כאן הא איל ושעיר המוספין נעשים בבגדי זהב ואצלם אין הסדר פוסל וא"כ אמאי פסול כאן. ומזה מוכח לכאורה דרבינו ס"ל דלא הדר הש"ס שם מ' א' ממאי דאמר דאם עשה זריקת הפר בהיכל מקמי מתנות השעיר בפנים דפסול וא"כ ה"נ דכוותיה ועיין בירושלמי פרק ד' דיומא ה"א שני שעירי יוה"כ ששחטן בחוץ אית תנייא תני חייב ואית תנייא תני פטור אר"ח מ"ד חייב בשלא קרב שעיר הנעשה בחוץ מ"ד פטור בשקרב שעיר הנעשה בחוץ (כ"ה לפי גי' הקרבן העדה) יעו"ש א"כ מוכח מזה אם הקריב שעיר הנעשה בחוץ קודם עבודת היום כשר ועיי"ש בשיירי קרבן. ובזה י"ל דרבינו לא ס"ל כהירושלמי דביומא ס"ב ב' איתא עד שלא הגריל עליהם חייב על שניהם למאי חזו אר"ח הואיל וראוי לשעיר

הנעשה בחוץ ומ"ש לשעיר הנעשה בפנים דלא דמחוסר הגרלה לשעיר הנעשה בחוץ נמי לא חזי דמחסרי עבודת היום קסבר ר"ח אין מחוסר זמן לבו ביום עכ"ל ומכאן מבואר דאם עשה קודם עבודת היום פסול דאל"כ מאי קאמר והא מחוסר עבודת היום ואף דמסיק וקאמר אין מחוסר זמן לבו ביום לא לענין הכשר קאמר רק לענין שחוטי חוץ שאני וכמש"כ התוס' במנחות ה' א' בד"ה אלא אמר וכו' יעו"ש היטב ויש לפרש הא דאיתא בירושלמי בשקרב שעיר הנעשה בחוץ לאו בשקרב ממש רק בשקידש שעיר הנעשה בחוץ (ואולי יש להגיה כן בירושלמי) והוא על פי מש"כ התוס' ישנים ביומא ס"ב ב' בד"ה עד שלא הגריל יעו"ש היטב ויש עוד לעיין בזה ועיין לקמן בסעיף ד' מש"כ מזה (ועיין בגליון הש"ס שם בירושלמי מש"כ בזה).

הלכה ד

לדם הפר וכו'. יומא ס' א' ס"א א'.

קודם שיגמור וכו'. ר"ל לאו דוקא שהקדים קודם שהתחיל ליתן מהפר אלא אפי' התחיל ליתן מדם הפר ולא גמר עבודתו והתחיל ליתן מדם השעיר אזי נפסל דבעינן שיקדים כל מתנות הפר לשחיטת השעיר.

בהיכל על וכו'. שם ס"א א' אוקימנא כן ומכאן משמע דרבינו ס"ל דהסדר מעכב ג"כ בהיכל ועיין בלח"מ לעיל הלכה א' דכתב דשאני הכא כיון דיש דם ויכול לחזור ולהזות לא מיקרי זה בדיעבד יעו"ש היטב ויש להקשות לכאורה מאי מקשה במנחות ה' א' ואי אמרת אין מחוסר זמן לבו ביום אמאי יחזור ויתן מאי דעבד עבד יעו"ש הא כיון דיש לו תקנה בכך א"כ לאו דיעבד הוא ואין לומר דהתם יש איסור עוד בזה משום דכל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו וכיון שהוזה כבר ממנו ובדיעבד עלתה לו הזאה אסור עוד להזות ממנו כמש"כ רש"י בזבחים ע"ו ב' יעו"ש היטב דא"כ גם הכא בדם י"ל כן כיון שהוזה ממנו על הפרוכת שוב אסור להזות עוד על הפרוכת והא דנתערב מתן אחת במתן ארבע דס"ל לר' אליעזר דינתנו במתן ארבע התם היינו טעמא כמש"כ התוס' התם דסופו לינתן מתן שירים על המזבח משא"כ הכא ועיי"ש בתוס' דהשיגו על רש"י ז"ל יעו"ש היטב א"כ הדרא קושיא לדוכתיה אלא ודאי מכאן מוכח דגם בהיכל מעכב לרבינו וכמש"כ בלעיל ה"א ד"ה בפנים יעו"ש.

ועיין עוד בתוספתא פ"ג דיומא וז"ל הקדים מתן שבע למתן ארבע (ר"ל במזבח הזהב) יחזור ויתן מדם מתן שבע אחר מתן ארבע עכ"ל (כ"ה בהגהות הגר"א) ומוכח ג"כ מכאן דסדר שבהיכל מעכב. ועיין ביומא מ' א' דאיתא שם ברייתא דפר מעכב את השעיר והשעיר אינו מעכב את הפר יעו"ש היטב מה דשקיל וטרי תלמודא בהא ומאי דמסיק

עלה. ובירושלמי פ"ד דיומא ה"א איתא וז"ל ר' בון בר חייא בעא קומי ר' זעירא שחט את הפר עד שלא יגריל מהו שיהא חייב א"ל נשמעינה מן הדא פר מעכב את השעיר השעיר מעכב את הפר הדא אמרה שחט את הפר עד שלא הגריל חייב אין תימא פטור ניתני אין השעיר מעכב את הפר (עיין קרבן העדה שמפרש דחייב ופטור לענין שחוטי חוץ קאמר ועל כרחך צ"ל דלא ס"ל אין מחוסר זמן לבו ביום אבל לפי פירושו צ"ל איפכא הדא אמרה שחט את הפר עד שלא הגריל פטור אין תימר חייב ניתני אין השעיר מעכב את הפר וצ"ע שלא הרגיש בה הקרבן העדה שוב ראיתי ג"כ בספר שיח יצחק שהעתיק הירושלמי ולא שם לבו לזאת. הן אמת דלפי מש"כ דצ"ל בברייתא אין השעיר מעכב את הפר יעו"ש א"כ אתי שפיר הנוסחא דידן וכצ"ל ניתני השעיר מעכב את הפר יעו"ש היטב וכן משמע לכאורה שם פ"ה ה"ו וז"ל ר' הושיעה בשם ר' פס במתנות הבדים אבל במתנות הפרוכת שעיר מעכב את הפר עכ"ל והיינו כמימרא דר' שמואל בר אבדימי הכא ואמאי קאי ר' פס ע"כ אברייתא דאין שעיר מעכב את הפר והבן) א"ר שמואל בר אבדימי הדא דתימר אין השעיר מעכב את הפר במתנות הבדים אבל במתנות הפרוכת שעיר מעכב את הפר היך עבידא שאינו יכול ליתן מדם הפר על הפרוכת עד שיתן על בין הבדים עכ"ל.

והנה בין לגירסת הקרבן העדה ובין לגירסת השיח יצחק מבואר דהירושלמי ס"ל דשחט את הפר קודם הגרלה אינו מעכב (ומהשיח יצחק משמע דלגירסת הק"ע מבואר דמעכב יעו"ש ולא ידעתי האיך דהא ר' שמואל בר אבדימי קאמר להיפך דאינו מעכב יעו"ש) וגם מבואר כאן דאם נתן על הפרוכת דם הפר קודם שיתן דם השעיר בבין הבדים ג"כ מעכב וכמש"כ שכ"ה דעת רבינו לעיל סעיף ג' והא דאיתא שם פ"ה ה"ו לגירסת קרבן העדה ק"ע דאם שחט את השעיר ואח"כ נתן מדם הפר על בין הבדים דכשר יעו"ש. שם י"ל משום הטעם דאיתא שם מה בין שחט משנתן לשחט עד שלא נתן אמנם שאר עבודות פסול דאל"כ איך יסתור הירושלמי את עצמו תוך כדי דיבור דמתחלה הביא דעת ר' פס דאם נתן דם הפר על הפרוכת מקודם שנתן דם השעיר בבין הבדים דפסולה ותיכף מייתי בשם ר' לעזר דאם שחט השעיר קודם מתן דמו של פר כשר יעו"ש ודוחק לומר דרבי פס ור' לעזר פליגי (ואם נימא דפליגי א"כ ר' פס קאים בשיטת עולא דשמעתין יומא ס"א א' וכסוגייא דשם מ' א') וא"כ כל שיש בזה עבודה שבפנים פסול שלא כסדרן (ועיין בפ"ו דתוספתא דמנחות דאיתא שם פר אין מעכב את השעיר ואין שעיר מעכב את הפר והובא בספר שיח יצחק יעו"ש שהגיה דצ"ל כמו שהוא בש"ס או דמיירי במתנות שבהיכל ואליבא דר"י יעו"ש היטב אמנם ראיתי להמפרש להתוספתא שפי' דקאי על

פר העולה ושעיר חטאת דעכו"ם יעו"ש היטב ונכונים דבריו יעו"ש היטב).

וראיתי לרש"י ז"ל ביומא ס' א' בד"ה בבגדי זהב וכו' שכתב וז"ל כגון אילו ואיל העם שהקדים להן הוצאת כף ומחתה אין מעכבין עליו לפסול עכ"ל וצ"ע לכאורה דהא עשה הוצאת כף ומחתה שלא כסדרן אמנם לרש"י אתי שפיר דס"ל כהתוס' ישנים שהבאתי לעיל ה"ב ד"ה דמו נכנס דהש"ס בדף מ' א' הדר ביה וס"ל דאם הקדים מתן דם הפר בפרוכת קודם מתן דם השעיר שבין הבדים כשר והא דאיתא שם ס"א א' הקדים שחיטת שעיר למתן דמו של פר לא עשה כלום היינו מטעם דשחיטה צורך פנים הוא וכמש"כ לעיל ס"ק ה' בזה ועיי"ש בתוס' ישנים מש"כ בזה יעו"ש היטב.

וראיתי להרמב"ן שעל מועד שכתב שם וז"ל ומצאתי עוד בתוספתא כל מעשה יום הכפורים האמורים על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה ולא כלום חוץ מהוצאת כף ומחתה שאם הקדים מעשה לחבירו מה שעשה עשוי אמר רבי יהודה אימתי וכו' ואפשר דמשו"ה לא קפיד ההוא תנא לפרושא דאי נמי מפסיק לה בין אילו ואיל העם לכוליה תמיד שפיר דמי וכו' ולא כדברי רש"י ז"ל שפי' בפרקין דלעיל דברים הנעשין בבגדי זהב בחוץ כגון אילו ואיל העם שהקדים להם הוצאת כף ומחתה אין מעכבין עליו לפסול ולא היא דאפי' לת"ק דאמר בין בבגדי זהב בין בבגדי לבן כולן מעכבין (צ"ע היכא מצינו כן לשום מ"ד וצ"ל דהוא מפרש דת"ק ס"ל דבכל ענין מעכב ור"י פליג עליו וס"ל דדווקא בבגדי לבן בפנים ור"נ מוסיף גם בגדי לבן מבחוץ ולפ"ז י"ל דלכן פסק רבינו לעיל סעיף א' כר' נחמיה כיון שבבגדי לבן מבחוץ גם ת"ק הכי ס"ל אבל בבגדי זהב לא פסק כת"ק כיון דר"י ור"נ פליגי עליו אך לפ"ז יש לעיין א"כ גם בבגדי לבן בעזרה הו"ל למיפסק כר"נ ולמה כתב הטעם בסעיף ב' לפי שחפינה צורך פנים היא ויש לעיין בזה. אמנם יותר נ"ל כי הרמב"ן ז"ל גורס בירושלמי פ"ה ה"ו כגירסא שלנו עיין לעיל ה"א) הני מילי בעבודות אבל בהוצאת כף ומחתה אין בה משום מוקדם ומאוחר אלא שהקדים איל העם לאילו או שהקדים ואיחר שעיר הנעשה בחוץ עם אילו ואיל העם עכ"ל (העתקתיו לפי שאינו מצוי ביד כל אדם) והנה מש"כ הרמב"ן להשיג מהתוספתא על רש"י ז"ל י"ל דרש"י מפרש לה דהתוספתא מיתנייא אליבא דר"נ וקמ"ל התוספתא דאינו מעכב משום דאילו ואיל העם הוא בבגדי זהב לכן לא מעכבא עליו מה שהקדים הוצאת כף ומחתה לאילו ואיל העם וה"ה שאר אינך הנעשים בבגדי זהב ורק תפס לרבותא אף דבהוצאת כף ומחתה יש בו מעשה כלי לבן בפנים מ"מ אין סדרן מעכב אם הקדימם לאילו ואיל העם ורש"י ז"ל לישנא דתוספתא נקטיה. אבל לענ"ד נראה. מפשט לשון התוספתא משמע דאפי' אם הקדים הוצאת כף ומחתה לדברים הנעשים בבגדי לבן בפנים כמו אם הוציא

כף ומחתה קודם מתן דם הפר או השעיר בפנים ג"כ אינו מעכב וא"כ לפי זה יהיה יפה וחזקה תפיסת הרמב"ן עליו וראיתי בס' שיח יצחק שהביא מהתוספתא סיוע לרש"י ז"ל ואשתמיטתיה מש"כ הרמב"ן בזה והנראה לענ"ד כתבתי.

הלכה ה

יביא דם וכו'. יומא ס' א' ס"א א' ושם בירושלמי ה"ו ובתוספתא פ"ג ועיין בת"כ פרשת אחרי פרשה ד' יעו"ש.

הלכה ו

במתנות שבהיכל וכו'. יומא סא ע"א וירושלמי פ"ה ה"ו ותוספתא פ"ג.

הלכה ז

מזבח הזהב וכו'. יומא סא ע"א וירושלמי פ"ה ה"ו ותוספתא פ"ג.

הלכה ח

אינה מעכבת וכו'. יומא סא ע"א וירושלמי פ"ה ה"ו וירושלמי פ"ג. וע"ע זבחים ל"ט א' ושם מ' א' נ"ב א' ב' קי"א א' קי"ב א' ועיין תו"כ צו פ"ה ועיין לעיל בהל' מעשה הקרבנות פ"ח ה"ז ופי"ט ה"ד יעו"ש היטב ועיין בתוספתא דיומא פ"ג מבואר דאף ר' יהודה ס"ל דאין השירים מעכב יעו"ש ועיין זבחים מ' א' תוס' ד"ה אביי וכו'.

מביא פר וכו'. שם ביומא ס"א א'.

ויחפון קטורת וכו'. עיין מרן שכתב שצ"ל אחר שחיטת הפר יעו"ש ודווקא אם נשפך קודם גמר המתנות בפנים אבל לאחר שגמר מתנות פנים נשפך דם הפר אזי יביא פר אחר וא"צ לחפון פעם שניה וכמש"כ התוספות ישנים יעו"ש היטב והבאתיו לעיל ה"ג ד"ה אינן כלום.

הלכה ט

הזה האחרון וכו'. יומא ס"א ב' ובתוספתא פ"ג ובירושלמי פ"ה ה"ו ובתו"כ צו פ"ה.

הלכה י

בדם השעיר וכו'. שם ביומא נ"ז א' ועיין ר"י קורקוס שהקשה דהא א"כ נשחט השעיר קודם מתן דמו של פר שנתבאר לעיל סעיף ב' דפסול ותירץ דמיירי שנתערב אחר שנתן בפנים יעו"ש ומש"כ רבינו נותן אחת למעלה ושבע למטה קאי על פרוכת וכ"כ התוס' שם ב' בד"ה נותן וחוזר ונותן יעו"ש והובא בלח"מ (ומכאן סיוע לרבינו שכתב לעיל הלכה א' דמה שנעשה בבגדי לבן בהיכל מעכב אבל באמת אין מכאן ראיה כ"כ די"ל דפריך לענין לכתחלה ועיי"ש בתוס' ישנים בד"ה והתורה וכו' יעו"ש היטב) וכ"כ התוס'

ישנים שם בהדיא בד"ה נתערבו וכו' דמים בדמים וכו' יעו"ש היטב ודו"ק ועיין בספר שיח יצחק משכ"כ על רש"י שם.

במתנה אחרונה וכו'. שם ושם איתא נתערבו במתנות האחרונות יעו"ש ועיין מרן ובס' שיח יצחק ראיתי דלרבותא כ"כ רבינו.

הלכה יא

ולא ידע וכו'. מה שיש להקשות האיך אפשר להתערב הא איתא ביומא נ"ו ב' דהאי נפיש והאי זוטר האי חיור והאי סומק. עיין בהגהות הב"ח משכ"כ בזה ועיין בחוות יאיר סי' ל' משכ"כ בזה ועיין בספר שיח יצחק מה שכתב בזה ועיין בכנסת יחזקאל סימן ק"ה יעו"ש.

וחוזר ונותן מן הראשון אחת למעלה ושבע למטה. כצ"ל וכ"ה שם ע"ב ועיין ברדב"ז ח"ה סימן רכ"א.

הלכה יב

מזה כל וכו'. יומא נ"ו.

ישפכו לאמה וכו'. שם וכדרב פפא.

הלכה יג

קונה אותו וכו'. יומא ג' ב' נ"א ב' חולין כ"ב א' ועיין לעיל פ"א ה"א.

הפקיר ממונו וכו'. יומא נ"א ב'.

של ראשון וכו'. שם ביומא נ' א' מסקינן דחטאת השותפין הוא ואין חטאת השותפים מתה יעו"ש היטב.

בדם זה וכו'. שם מ"ט ב' נ' א' ועיין ירושלמי פ"ד ה"ג וז"ל שחט ומת אחר מהו שיכנס בדמו רשב"ל אמר בפר אבל לא בדם ר' חנינא ור' יונתן תרוויהון אמרין אפילו בדם ר' יהושע בן לוי שאל חפן ומת מהו שיכנס בחפניו מה צריכא ליה בחפניו דכתיב ומלא חפניו ברם הכא לית כתיב בדמו פשיטא ליה אפילו בדם עכ"ל אלמא דאפילו בדמו של פר נכנס וע"ע לקמן סעיף כ"ח יעו"ש היטב ועיין משכ"כ הלח"מ ופשוט הוא ולא ידעתי מאי קשיא ליה דשאני שה דיש בו גז"ש דלא קרוי שה רק כשהוא חי ולא כשהוא שחוט.

הלכה יד

מצותן שיהיו וכו'. שם ס"ב א' ב' וירושלמי שם פ"ו ה"א ובתו"כ אחרי פ"א פרשה ב' יעו"ש ועיין שבועות י"ג ב'.

הלכה טו

עד שלא וכו'. שם ס"ב א' ודלא כר"ש דסבירא ליה שם מ' א' ס"ג ב' כריתות כ"ח א' תמורה ו' ב' דהגרלה אינה מעכבת ואנן ס"ל דהגרלה מעכב כדלעיל סימן פ"ה סעיף ג' יעו"ש היטב.

של שם וכו'. שם ס"ב א' תו"כ אחרי פ"ב.

והשני מן וכו'. יומא ס"ד א' תמורה כ"ג א' כ"ד א' ופסק כרב ובירושלמי יומא פ"ו ה"א איפכא איתמר פלוגתייהו ופסק כר' יוחנן עיין מש"כ לעיל פט"ו מהל' מעשה הקרבנות ה"ד ובפ"ג מהל' פסולי המוקדשין הל' כ"ג וכ"ד יעו"ש היטב ועיי"ש מש"כ שם מזה ועיין לקמן פ"ד מהל' קרבן פסח ה"ט (ועל דברי מרן כאן עי' בספר שער המלך שם ה"ו).

חטאת הצבור וכו'. עיין לעיל פ"ד מהל' פסולי המוקדשין ה"ב יעו"ש וע"ע בהלכה שאחר זו.

הלכה טז

שאבדו והפריש וכו'. עיין לעיל פ"ד מהל' פסולי המוקדשין ה"ב יעוין שם היטב.

יקרבו הראשונים. יומא ס"ב א' ס"ד א' תמורה כ"ד א' ירושלמי פ"ו דיומא ה"א ועיין ירושלמי פסחים פ"ט ה"ו ובתוספתא דפסחים פ"ט ויש לעיין למה לא הביא רבינו דאם היה השני מובחר ממנו יביא השני כדאיתא התם לר' יוסי ומכאן משמע לכאורה דרבינו לא ס"ל כר' יוסי רק דפוסק כרב כאן אבל דינא דר' יוסי לא ס"ל ולכן בסימן צ"ט סעיף ו' לא הביא רק דברי ת"ק עיין בלח"מ והבן ועיין תוס' יומא ס"ד ב' ד"ה ואם היה וכו'.

הלכה יז

פוסל בשעיר וכו'. יומא ס"ג ב' תמורה ו' ב' תו"כ אמור פ"ז ומיירי אפילו בנפל בו מום אח"כ אבל אם היה בו מום מעיקרו א"כ בלא"ה פסול מטעם דאין הגורל קובע אלא בראוי לשם כדאי' התם.

מום עובר וכו'. דומיא דשאר קדשים המבואר בפ"א מהל' איסורי מזבח יעו"ש ועוד הא עביד צריכותא ביומא שם ס"ג ב' ממחוסר זמן על בעל מום יעו"ש והו"ל למיעבד צריכותא דשאני בע"מ דלאו עובר הוא משא"כ מחוסר זמן דהא יעבור ממנו אלא ודאי דגם בע"מ עובר דינו כמו בע"מ קבוע.

מחוסר זמן וכו'. שם ס"ג ב' ובתו"כ אמור פרשה ח'.

שנשחטה אמו וכו'. תירוצא דרבא שם ס"ד א' ותירוץ דשם ס"ג ב' דאתי כר"ש דאמר מייתי שלא בהגרלה לא הביא כיון דלית הלכתא כוותיה כדלעיל הלכה ט"ו גם תירוץ דרבינא דהומם וחיללו על אחר לא ניחא לרבינו דכיון דלא אפשר לאשכוחי מחוסר זמן

רק בכה"ג אם כן ל"ל קרא דבע"מ פסול בשעיר המשתלח הא ממילא ידעינן כיון דפסול מחוסר זמן ולא מצי לאשכוחי מחוסר זמן רק בכה"ג לכן מייתי רבינו תירוץ דרבא והבן.

הלכה יח

פסול שנאמר וכו'. לפי' המל"מ מיירי שנטרף אחר ההגרלה יעו"ש אבל צ"ע מנ"ל לרבינו להוציא זה מהפסוק הזה דין חדש ואולי משום דפשטיה דקרא כיון שטרפה אינה חיה א"כ פשטיה דקרא מיירי בזה וכדאיתא בע"א ו' א' נ"א א' זבחים קי"ג א' אע"ג דאיצטריך תיבת חי למאי דאיתא בתו"כ אחרי פ"ב דבצוק היה מיתתו וכ"ה בירושלמי פ"ו הלכה ב' מ"מ י"ל דרבינו מפיק ג"כ הך דרשה מכאן וצ"ע (ועיין ברש"י שם מ' ב') ועיין בירושלמי שבועות פרק ג' ה"ז (וצ"ל שם ממעט שעתיד למות).

הלכה יט

מרכיבו על וכו'. שם ס"ו ב' ובירושלמי שם ה"ג ובתו"כ אחרי פרשה ד'.

הלכה כ

ה"ז משלחו וכו'. שם ס"ו ב' ובירושלמי שם ה"ג ובתוספתא פ"ג.

הלכה כא

אפילו נטמא. שם ובירושלמי ובתו"כ שם.

הלכה כב

בכל דבר וכו'. שם ובירושלמי שם ובתוספתא שם.

מותרין בהנייה. שם ס"ז ב' וכ"מ בירושלמי שם שהסרקיין היו אוכלין אותו יעו"ש.

הלכה כג

לא היה וכו'. זבחים מ' א'.

הלכה כד

לא יזה וכו'. תו"כ ויקרא דבורא דחטאת פרשה ג' ועיין לעיל סימן נ"ו סעיף א'.

הלכה כה

אחד מסממניה וכו'. עיין לעיל פ"ב מהל' כלי המקדש ה"ח שם כתבתי מזה ומה שהקשה הלח"מ אהא דמייתי רבינו קרא כי בענן אראה וגו' על הא דאם חסר מעלה עשן חייב מיתה יעו"ש י"ל דרבינו ס"ל כפשטא דתלמודא דמייתי מפסוק כי בענן על מעלה עשן והא דכסה ענן הקטורת דאתי גם כן למעלה עשן הרבה תירוצים נאמרו בזה בש"ס יעו"ש היטב.

הלכה כו

כזית בהיכל וכו'. לדעתי הכוונה שנתן כצדוקים שנותנין הקטורת על האש כשהוא עדיין בהיכל כדאיתא לעיל פ"א ה"ז ולכן הוא חייב מיתה דכתיב ולא ימות ומש"כ בכזית עיין לעיל פ"ח מהל' ביאת מקדש ה"ד ופי"ט מהל' מעשה הקרבנות שהארכתי קצת מזה יעו"ש היטב.

הלכה כז

והמחשבה פוסלת וכו'. יומא מ"ח א' ושם ב' תוס' ד"ה חישב וכו' ועיין בזבחים ל"ה ב' ובתוס' שם ושם ק"ד ב' ובתוס' שם.

נפסלת במחשבה וכו'. שם בעייא דלא איפשיטא ועיין מרן מש"כ בזה. ובאמת התוס' שם נתקשו דלמה לא פשיט מהא דלעיל התם כיון דלינה פסלה לה ה"נ מחשבה פסלה יעו"ש היטב אבל הוא דוחק לומר דמשו"ה פסק לה רבינו נגד הש"ס משום הך קושייא. גם אין לומר שמפרש לה כפי' קמא דרש"י דהספק הוא אם חשב בחתיית גחלים אם נפסל הקטורת אבל הגחלים וודאי דנפסל ומשו"ה כתב רבינו בפשיטות לפסול הגחלים אכתי יקשה דלמה כתב דבר שאינו בש"ס והשמיט בעייא דש"ס לכן נ"ל לומר כי סמך על הירושלמי פ"ד ה"ג דאיתא שם וז"ל חתה והקטיר ונשפך הדם יביא פר אחר ונכנס בדמו עד שלא הקטיר נשפך הדם חתייה פסולה היא והוא צריך לחתות בתחלה עכ"ל מבואר מזה שגם החתייה דינה כגוף הקרבן גם י"ל משום דפסק לעיל בסימן פ"א סעיף כ"ד דעצים אין חייבין עליהן כרת משום פיגול יעו"ש דמשמע הא מיפסל מיהת פסול וא"כ ה"ה בגחלים דגם עצים מכשירי קרבן הם ואכתי צ"ע בזה.

הלכה כח

בראשי אצבעותיו וכו' זו לזו וכו'. כל אלו איבעיות דלא נפשטו ביומא מ"ז ב' ובמנחות י"א א' ועיין לעיל פי"ג מהל' מעשה הקרבנות הי"ג.

שנתפזרה קטורת וכו'. שם מ"ח א'.

שחפן חבירו וכו'. שם מ"ט א' וע"ע ירושלמי יומא פ"ה ה"א יעו"ש ולקמן יבואר עוד אי"ה.

ונכנס שני וכו'. שם מ"ט א' ופסק התם כר' הונא בר יהושע דס"ל דאי חופן וחוזר וחופן מיבעיא ליה עיין בלח"מ יעו"ש היטב ועיי"ש עוד שהקשה למה לא פסק כר"ה בריה דרב יהושע לעיל הלכה י"ב יעו"ש שנשאר בקושיא ואולי י"ל דמספקא ליה כמאן הלכה ולכן לעיל פסק דמספק יתן באמה ולא על היסוד דהא שירים אין מעכבין וכאן כיון דמספקא ליה כמאן הלכה ולכן בכל גווני איסתפיק ליה והבן. ובירושלמי פ"ה ה"א וז"ל חפניים

מהו שיעשה כלי שרת לקדש אחר מהו שיחפון ויתן לתוך חפניו מהו שיעשה מדה לחפניו בכל חפנים משערין או אין משערין אלא בחפניו ר' יהושע בן לוי שאל חפן ומת אחר מהו שיכנס בחפניו אין תימר חפנים עשו אותן ככלי שרת לקדש הדא אמרה חפן ומת אין אחר נכנס בחפניו אין אחר חופן ונותן לתוך חפניו ואין עושין מדה לחפניו ואין משערין בכל חפניים אין תימר חפניים לא עשו אותן ככלי שרת לקודש הדא אמרה חפן ומת אחר נכנס בחפניו אחר חופן ונותן לתוך חפניו ועושין מדה לחפניו ומשערין בכל חפנים עכ"ל לפי הגהת הקרבן העדה ועי' שם בשיירי קרבן שלפירוש זה אם נתפזר מן החפנים לארץ ואספן ושוב מת הכה"ג ממה נפשך אין אחר נכנס בחפניו של המת דאם נעשו כלי שרת לקדש א"כ אין אחר נכנס בחפניו ואם לא נעשו כלי שרת לקודש ומותר אחר ליכנס בחפניו א"כ פסול מטעם שנעשה כנשפך מצואר בהמה לארץ יעו"ש היטב.

ודע דיש להעיר למה לא הביא רבינו בעיא דאם מותר לעשות מדה לחפניו או לא (עיין יומא מ"ז א' מ"ט א') גם לא הביא הבעיא דבין הביניים של מלא חפניו שם מ"ז ב' גם יש לעיין אמאי לא הביא דין דאם נשפך דם השעיר אחר מתנות פנים וכן אחר מתנות הפרוכת ונשארו השעירים של עזאזל איזה מהם משלח עיי"ש ס"א ב' (ובירושלמי פ"ה ה"ד ובפ"ו ה"א יעו"ש היטב) ויש לעיין בכל זה.